

Hogeschool van Arnhem en Nijmegen

Eerstegraads Masteropleidingen

- **Leraar Algemene Economie**
- **Leraar Engels**
- **Leraar Nederlands**
- **Leraar Wiskunde**

Beperkte opleidingsbeoordeling

Samenvatting

In november 2018 zijn de bestaande Educatieve Masteropleidingen van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen bezocht door een visitatiepanel van NQA. Het gaat hierbij om de vierjarige duale hbo-masteropleidingen Leraar Algemene Economie, Leraar Engels, Leraar Nederlands en Leraar Wiskunde te Nijmegen. Het panel beoordeelt de opleidingen als **voldoende**.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten (alle vier opleidingen)

De opleidingen ontvangen voor standaard 1 het oordeel **voldoende**.

De beoogde leerresultaten sluiten aan bij de verwachtingen van het regionale werkveld. De opleidingen gaan uit van het landelijk *Beroepsprofiel professionele master eerstegraadsleraar*, dat in overleg met het werkveld is vastgesteld. Het (internationale) hbo-masterniveau is volgens het panel in voldoende mate aangetoond door de competenties te relateren aan de Dublin descriptoren en de kennisbases voor eerstegraads leraren die zijn vastgesteld door de Vereniging Hogescholen. De eigen profilering hierbij zou volgens het panel inhoudelijk verder kunnen worden uitgewerkt. De opleidingen onderhouden actief contact met het werkveld en andere relevante partners. Het panel is daarom van mening dat er een voldoende en consistent beeld is ten aanzien van standaard 1.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding **Leraar Algemene Economie** ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**.

Het panel heeft kennisgemaakt met een degelijke opleiding met een samenhangend en inhoudelijk sterk programma. Het programma is duidelijk ingericht, logisch opgebouwd en sluit goed aan bij de eindkwalificaties en de kennisbasis. Het programma is praktijkgericht en speelt goed in op de actualiteit. De vakinhoud kent een goede koppeling met de vakdidactiek. De onderzoeksleerlijn is goed vorm gegeven met een gefaseerde opbouw en focus op vakdidactisch ontwerponderzoek. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De personele bezetting is in orde. De docenten zijn gemotiveerd, betrokken en deskundig. Het docententeam is in balans en kent een goede spreiding van de juiste kennis en expertise. Op grond van de vakinhoudelijke invulling van en de integratie binnen het curriculum die het panel als bovengemiddeld waardeert, beoordeelt het panel deze standaard als goed.

De opleiding **Leraar Engels** ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**.

Het panel heeft kennisgemaakt met een krachtige opleiding met een samenhangend en uitdagend programma dat zonder meer goed in elkaar zit. Het programma is duidelijk ingericht, logisch opgebouwd en dekt de competenties in het beroepsprofiel. Het programma sluit goed aan bij de landelijke kennisbasis voor de eerstegraadsleraar Engels. De opleiding heeft bovendien heldere en navolgbare keuzes gemaakt ten aanzien van de invulling van het curriculum.

Verschillende modules zijn inhoudelijk van bovengemiddeld niveau. De verbeteringen die zijn doorgevoerd in de onderzoeksleerlijn, met name de gefaseerde aanpak erin, hebben geleid tot een betere studeerbaarheid en een grotere tevredenheid van studenten. De studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De opleiding is kleinschalig van opzet. Studenten krijgen bijvoorbeeld een vaste tutor bij wie zij terecht kunnen met vragen over de opleiding. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. De personele bezetting is in orde. De medewerkers zijn gemotiveerd en deskundig en het docententeam is in balans. Al met al ziet het panel een stimulerende leeromgeving voor studenten en vindt zij dat de opleiding methodisch en inhoudelijk bijzonder goed in elkaar zit.

De opleiding **Leraar Nederlands** ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**.

Het panel heeft kennisgemaakt met een opleiding met een samenhangend programma dat zonder meer goed in elkaar zit. Het panel complimenteert de opleiding met de stappen die sinds de vorige accreditatie zijn gemaakt. Het programma is duidelijk ingericht en kent een logische opbouw. Het dekt de competenties in het beroepsprofiel en de kennisbasis goed af. Het panel waardeert de logische, gefaseerde opbouw (vanaf het eerste studiejaar) van de onderzoeksleerlijn. Het panel heeft met name veel waardering voor de inhoud van de Taalkunde modules en de module Recente literatuur. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De studenten waarderen de kleinschaligheid en voelen zich verbonden met de opleiding. De personele bezetting is in orde. De medewerkers zijn gemotiveerd, zeer deskundig en betrokken; het docententeam is in balans.

De opleiding **Leraar Wiskunde** ontvangt voor standaard 2 het oordeel **goed**.

Het panel heeft kennisgemaakt met een degelijke opleiding met een samenhangend en inhoudelijk sterk programma. Het programma is duidelijk ingericht, logisch opgebouwd en sluit goed aan bij de kennisbasis. Het programma is praktijkgericht en speelt goed in op de actualiteit. De vakinhoud is van hoog niveau en kent een goede koppeling met de vakdidactiek. De onderzoeksleerlijn is goed vormgegeven met een gefaseerde opbouw en focus op vakdidactisch ontwerponderzoek. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De personele bezetting is in orde. De docenten zijn bevlogen, betrokken en zeer deskundig. Het docententeam is in balans en kent een goede spreiding van de juiste kennis en expertise.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding **Leraar Algemene Economie** ontvangt voor standaard 3 het oordeel **goed**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een goed systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan.

Hierin is zichtbaar dat de opleiding veel oog heeft voor kwalitatief goed toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij de vakinhoudelijke en vakdidactische componenten van het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De vakinhoudelijke toetsing is vaak geïntegreerd met de toetsing van de vakdidactische toepassing. Het panel is zeer positief over de kennistoetsing, omdat hierin ook inzicht en redeneren goed worden getoetst. De toetsinstrumenten zijn gevarieerd en transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. Ook voor de studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. Er is bovendien een externe toezichthouder die de externe kwaliteitscontrole uitvoert. De examencommissie functioneert goed. Het panel vindt dan ook dat de toetsing binnen de opleiding van bovengemiddelde kwaliteit is en dat deze kwaliteit bovendien goed geborgd is.

De opleiding **Leraar Engels** ontvangt voor standaard 3 het oordeel **goed**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een goed systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan. Hierin is zichtbaar dat de opleiding veel oog heeft voor kwalitatief goed toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij de vakinhoudelijke en vakdidactische componenten van het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De vakinhoudelijke toetsing is vaak geïntegreerd met de toetsing van de vakdidactische toepassing. De toetsinstrumenten zijn gevarieerd en transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. Ook voor de studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. Er is bovendien een externe toezichthouder die de externe kwaliteitscontrole uitvoert. De examencommissie functioneert goed. Het panel vindt dan ook dat de toetsing binnen de opleiding van bovengemiddelde kwaliteit is en dat deze kwaliteit bovendien goed geborgd is.

De opleiding **Leraar Nederlands** ontvangt voor standaard 3 het oordeel **voldoende**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan. Hierin is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. In de kennistoetsen ligt volgens het panel te veel accent op reproductie. Inzicht mag in deze toetsen meer aandacht krijgen. De toetsinstrumenten zijn gevarieerd en transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. Ook voor de studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. De examencommissie functioneert goed.

De opleiding **Leraar Wiskunde** ontvangt voor standaard 3 het oordeel **voldoende**.

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan.

Hierin is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. In de kennistoetsen ligt volgens het panel wat veel accent op reproductie. Inzicht mag in deze toetsen meer aandacht krijgen. De toetsing van de vakdidactiek kan volgens het panel aan helderheid winnen. De toetsinstrumenten zijn transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. De variatie in toetsvormen mag volgens het panel worden vergroot. Voor studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. Zij willen wel graag meer inzicht vooraf in de beoordelingscriteria van de praktijkonderdelen. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. De examencommissie functioneert goed.

Standaard 4: Gerealiseerde eindkwalificaties (alle vier opleidingen)

De opleidingen ontvangen voor standaard 4 het oordeel **voldoende**.

Het panel constateert dat de opleidingen in voldoende mate aantonen dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. Het afstudeerprogramma van de opleidingen is adequaat ingericht. De afstudeerwerken zijn van voldoende niveau. Het panel adviseert de opleidingen de onderwerpkeuze voor de afstudeeronderzoeken nog eens kritisch tegen het licht te houden waar het gaat om uitgangspunt, scope en diversiteit. De afstudeerbegeleiding is over het algemeen naar behoren. De communicatie rond het afstudeeronderzoek zou volgens het panel wat extra aandacht mogen krijgen. Het werkveld en alumni zijn tevreden. De meeste afgestudeerden blijven werken in dezelfde functie als waar ze voor de start van de opleiding werkzaam waren, maar gaan wel andere werkzaamheden doen of andere rollen vervullen.

Inhoudsopgave

Samenvatting		3
Inleiding		9
Schets van de opleiding		11
Leeswijzer		13
Standaard 1	Beoogde leerresultaten (alle vier opleidingen)	15
Standaard 2	Onderwijsleeromgeving Master leraar Algemene Economie	18
Standaard 2	Onderwijsleeromgeving Master leraar Engels	23
Standaard 2	Onderwijsleeromgeving Master leraar Nederlands	27
Standaard 2	Onderwijsleeromgeving Master leraar Wiskunde	31
Standaard 3	Toetsing Master leraar Algemene Economie	35
Standaard 3	Toetsing Master leraar Engels	38
Standaard 3	Toetsing Master leraar Nederlands	42
Standaard 3	Toetsing Master leraar Wiskunde	45
Standaard 4	Gerealiseerde leerresultaten (alle vier opleidingen)	48
Eindoordeel over de opleiding		51
Aanbevelingen		53
Bijlagen		55
Bijlage 1	Bezoekprogramma	57
Bijlage 2	Bestudeerde documenten	60

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande eerstegraads masteropleidingen van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen (HAN). Het gaat om de hbo-masteropleidingen Leraar Algemene Economie, Leraar Engels, Leraar Nederlands en Leraar Wiskunde. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd, is samengesteld door NQA, in opdracht van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en in overleg met de betreffende opleidingen. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs* van de NVAO (september 2016) en het *NQA-protocol 2017 voor de beperkte opleidingsbeoordeling*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 28 en 29 november 2017.

Het visitatiepanel bestond uit:

Mevrouw drs. J.E.J. Rutten (voorzitter, domeindeskundige)

Mevrouw drs. J. Bloemert (domeindeskundige Engels)

Mevrouw J.M. Hommel (domeindeskundige Algemene economie)

Mevrouw drs. W.M. Scholman MA MEd (domeindeskundige Nederlands)

De heer prof. dr. P.H.M. Drijvers (domeindeskundige Wiskunde)

Mevrouw D. Rispens-Heins (studentlid)

De heer drs. M. Fokkema, auditor van NQA, trad op als lead-auditor van het panel. Hij werd ondersteund door mevrouw drs. B.J. Steenbergen MBA

Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden kregen met betrekking tot het beoordelingskader. De tussen Hobéon en NQA gekalibreerde criteria voor de beoordeling maken onderdeel uit van deze instructie. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting van alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting waar relevant voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. Verder wordt de afstemming tussen de panels geborgd door de ondersteuning van zoveel mogelijk dezelfde secretaris vanuit zowel Hobéon als NQA en door de inzet van getrainde voorzitters.

Bij de aanvraag heeft de instelling een Zelfevaluatie rapport (ZER) aangeboden. Deze voldeed naar vorm en inhoud aan de eisen van het desbetreffende NVAO-beoordelingskader en aan de eisen van het *NQA-protocol 2017*. Het visitatiepanel heeft de ZER bestudeerd en een bezoek aan de opleiding gebracht, zie bijlage 1 en 2. Met alle (mondelijke en schriftelijke) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

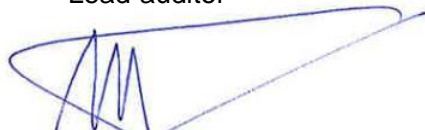
Utrecht, 24 april 2018

Panelvoorzitter

Drs. J.E.J. Rutten

Lead-auditor

Drs. M. Fokkema

Schets van de opleiding

In november 2017 is de bestaande hbo-masteropleidingen Leraar Algemene Economie, Leraar Engels, Leraar Nederlands en Leraar Wiskunde van de HAN bezocht door een visitatiepanel van NQA.

De opleidingen worden verzorgd op de locatie Nijmegen in een duale deeltijdvariant. De jaarlijkse instroom per opleiding ligt stabiel tussen de 10 à 15 studenten. Op 1 oktober 2017 stonden bij de vier opleidingen gezamenlijk 175 studenten ingeschreven studenten, als volgt onderverdeeld:

- Masteropleiding Leraar Algemene Economie: 39 studenten
- Masteropleiding Leraar Engels: 45 studenten
- Masteropleiding Leraar Nederlands: 45 studenten
- Masteropleiding Leraar Wiskunde: 46 studenten.

De opleidingen maken deel uit van het Interfacultair HAN Instituut Masteropleidingen waar twintig masteropleidingen aangeboden worden op de terreinen Zorg, Welzijn & Sport, Onderwijs & Opleiden, Management, Organisatie & Recht, Engineering & Automotive en Laboratoriumopleidingen & Life Sciences. De vier educatieve masteropleiding werken nauw met elkaar samen.

Het onderwijs van de opleidingen sluit aan op het landelijk *Beroepsprofiel professionele master eerstegraadsleraar* van het Landelijk Overleg Vakmasters (LOVM). De opleidingen van de HAN hebben als enige van de vijf bij dit overleg aangesloten Hogescholen ervoor gekozen de opleidingen in een duale variant vorm te geven. De opleiding legt de duale vorm vast in een tripartite overeenkomst tussen hogeschool, student en de werkgever van de student. Hierdoor committeert ook de werkgever zich expliciet aan de opleiding van de student en zijn de direct leidinggevenden en collega's direct betrokken bij de opleiding. De opleiding geeft het duale karakter van de opleiding vorm door het belang van de werkplek terug te laten komen in de onderwijseenheden en in de professionele ontwikkeling op de werkplek. De studenten voeren vanaf het begin tot het einde van de opleiding opdrachten uit in de klas ('stage').

Leeswijzer

De nauwe samenwerking tussen de vier eerstegraads masteropleidingen van de HAN en het feit dat zij tegelijkertijd zijn gevisiteerd hebben ook hun weerslag op de voorliggende rapportage. Gezien de grote overlap tussen deze opleidingen voor wat betreft hun beoogde leerresultaten, is het hoofdstuk voor *Standaard 1 Beoogde leerresultaten* gelijk voor alle vier opleidingen. De hoofdstukken over *Standaard 2 Onderwijsleeromgeving* en *Standaard 3 Toetsing* zijn opleidingsspecifiek. Het laatste hoofdstuk over *Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten* is gelijk voor alle vier opleidingen.

Standaard 1 Beoogde leerresultaten (alle vier opleidingen)

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de beoogde leerresultaten. De opleidingen ontvangen voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Conclusie

De beoogde leerresultaten sluiten aan bij de verwachtingen van het regionale werkveld. De opleidingen gaan uit van het landelijk *Beroepsprofiel professionele master eerstegraadsleraar*, dat in overleg met het werkveld is vastgesteld. Het (internationale) hbo-masterniveau is volgens het panel in voldoende mate aangetoond door de competenties te relateren aan de Dublin descriptoren en de kennisbases voor eerstegraads leraren die zijn vastgesteld door de Vereniging Hogescholen. De eigen profilering hierbij zou volgens het panel inhoudelijk verder kunnen worden uitgewerkt. De opleidingen onderhouden actief contact met het werkveld en andere relevante partners. Het panel is daarom van mening dat er een voldoende en consistent beeld is ten aanzien van standaard 1.

Onderbouwing

De Educatieve masteropleidingen van de HAN leiden op tot eerstegraadsleraren. De opleidingen van de HAN participeren actief in het Landelijk Overleg Vakmasters (LOVM), waar de vijf hogescholen die masterlerarenopleidingen verzorgen bij zijn aangesloten. Deze opleidingen onderscheiden zich door het post-initiële karakter; het onderwijs is gericht op docenten die in het bezit zijn van een tweedegraadsbevoegdheid.

Beroepsbeeld

Het LOVM heeft in overleg met het werkveld een beroepsprofiel opgesteld voor de professionele masteropleiding eerstegraadsleraar voor het voorbereidend hoger onderwijs. De opleidingsprofielen van de educatieve masteropleidingen van de HAN stelen op dit beroepsprofiel. Het beroepsprofiel kent drie centrale beroepsrollen: 'de leraar als expert in zijn vakgebied', 'de leraar als gevorderd vakdidacticus' en de 'leraar als onderzoekend professional'. Eerstegraadsleraren moeten als kartrekker kunnen fungeren binnen hun vakgroep, vakoverstijgend kunnen denken en vernieuwing kunnen beoordelen.

Eindkwalificaties

De opleidingen hanteren de eindkwalificaties die de *Stichting Beroepskwaliteit Leraren en ander onderwijspersoneel* heeft vastgelegd (SBL-competenties). Deze zijn gekoppeld aan de beroepsrollen. Het gaat hierbij om de volgende competenties:

1. Interpersoonlijke competent
2. Pedagogisch competent

3. Vakinhoudelijke en vakdidactisch competent
4. Organisatorisch competent
5. Competent in het samenwerken met collega's
6. Competent in de samenwerking met de omgeving
7. Competent in reflectie en ontwikkeling.

Vanaf augustus 2017 zijn deze competentie vervangen door drie bekwaamheden: vakinhoud, vakdidactiek en pedagogiek. Het panel constateert dat de eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de Dublin descriptoren waarmee ook het (master)niveau van de doelstellingen is gewaarborgd.

Kennisbasis

De opleidingen hanteren de landelijke kennisbases voor de eerstegraads leraren als specificering van de SBL-competentie vakinhoudelijk en vakdidactisch competent; de eerste twee beroepsrollen. Deze kennisbases zijn vastgesteld door de Vereniging Hogescholen, waarbij afstemming is geweest met het werkveld. De kennisbases beschrijven specifiek de vakinhoudelijke en vakdidactische kennis en vaardigheden waarover een eerstegraadsleraar dient te beschikken, afgestemd op de leerinhoud van het havo en vwo. Volgens het panel maken de kennisbases daarmee integraal onderdeel uit van de beoogde leerresultaten. Op het moment van de visitatie staan de opleidingen aan de vooravond van de vaststelling van de herijkte kennisbases (beoogd december 2017). De opleiding heeft aangegeven deze ook over te nemen.

Vanaf het studiejaar 2016 - 2017 hanteren de opleidingen ook een generieke kennisbasis voor het onderzoek in de eerstegraads lerarenopleidingen. Deze kennisbasis is eveneens tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van de Vereniging Hogescholen. Deze generieke kennisbasis verbindt de gemeenschappelijke (praktijkgerichte) onderzoeksoriëntatie van de vijf hogescholen en vormt het kader voor de inrichting van het onderwijs op dit terrein voor de educatieve masters van de HAN. De opleidingen van de HAN zien het uitvoeren van (praktijkgericht) onderzoek als een onderdeel van een professionele leerstrategie, waarbij een kritische onderzoekende houding van studenten onmisbaar is. Zij zetten onderzoek in als middel om de studenten in de beroepsrol van de onderzoekende professional te stimuleren tot reflectief-onderzoekend handelen en leven lang leren. Daar waar bachelors in hun onderzoekend handelen de eigen professionalisering centraal stellen, wordt van de masters verwacht dat zij door het doen van onderzoek een bredere bijdrage leveren aan de kennisontwikkeling, bijvoorbeeld door vaksectie, schoolorganisatie en/of daarbuiten. Het panel vindt onderzoekend handelen en onderzoekend vermogen kernelementen van het masterniveau. Zij heeft gezien dat de opleidingen deze elementen in hun onderwijs serieus nemen.

Onderscheidend karakter educatieve masters

De educatieve masteropleidingen van de HAN onderscheiden zich van de eerstegraads opleidingen van de andere hogescholen door het duale karakter ervan. De opleidingen hebben hiervoor gekozen om tegemoet te komen aan de behoeftes van het werkveld en om in nauw contact te staan met de ontwikkelingen in het werkveld. De opleidingen gaan ervan uit dat scholen mensen nodig hebben die zowel conceptueel-abstract denken als die de theorie kunnen vertalen naar onderwijs. Zij moeten in hun lesgeven een brug kunnen slaan tussen vakinhoud, vakdidactiek en pedagogisch handelen. Daarom heeft het werkveld behoefte aan een combinatie van wo- en hbo-geschoolde masters. Het panel herkent en ondersteunt deze uitgangspunten van de opleidingen. Tegelijkertijd adviseert zij de opleidingen zich inhoudelijk sterker te profileren

door bijvoorbeeld het duale karakter verder inhoudelijk uit te werken, bijvoorbeeld door opdrachten waarin de dagelijkse werkpraktijk en de samenwerking met collega's op de werkplek een nog dominantere plek krijgt.

Het panel constateert dat de opleidingen een passend vertrekpunt nemen voor de inrichting van het onderwijs. Door de betrokkenheid van het (regionale) werkveld en collega-instellingen zijn de doelstellingen gelegitimeerd en kennen de eindkwalificaties een goede oriëntatie op de beroepspraktijk. Het panel spreekt haar waardering uit voor de verbindingen die de opleidingen met direct betrokkenen, collega-instellingen, werkveld en andere partners hebben gemaakt. Het (door)ontwikkelen van de vakspecifieke kennisbases en de borging ervan, het beroepsprofiel en de kennisbasis voor onderzoek zijn voorbeelden van belangrijke kwaliteitsslagen die de afgelopen jaren zijn gemaakt. Daarnaast vindt zowel landelijke als regionaal overleg plaats met vertegenwoordigers van het werkveld. De opleidingen hebben een actieve gezamenlijke beroepenveldcommissie. De opleidingen geven aan de wens te hebben een grotere betrokkenheid van de werkplekbegeleiders en schoolleiding bij de opleidingen te genereren. Het panel erkent deze wenselijkheid, maar ziet ook dat dit niet gemakkelijk te realiseren is. Zij vindt dat de opleidingen op de goede weg zijn deze betrokkenheid te vergroten door bijvoorbeeld regelmatig interessante sprekers uit te nodigen voor bijeenkomsten met het werkveld. Het panel wil de opleidingen in dit verband aanbevelen zitting te nemen in de Stuurgroep Academische Opleidingsscholen.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving Master leraar Algemene Economie

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Conclusie

Het panel heeft kennisgemaakt met een degelijke opleiding met een samenhangend en inhoudelijk sterk programma. Het programma is duidelijk ingericht, logisch opgebouwd en sluit goed aan bij de eindkwalificaties en de kennisbasis. Het programma is praktijkgericht en speelt goed in op de actualiteit. De vakinhoud kent een goede koppeling met de vakdidactiek. De onderzoeksleerlijn is goed vorm gegeven met een gefaseerde opbouw en focus op vakdidactisch ontwerponderzoek. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De personele bezetting is in orde. De docenten zijn gemotiveerd, betrokken en deskundig. Het docententeam is in balans en kent een goede spreiding van de juiste kennis en expertise. Op grond van de vakinhoudelijke invulling van en de integratie binnen het curriculum die het panel als bovengemiddeld waardeert, beoordeelt het panel deze standaard als goed.

Onderbouwing

Vormgeving en inhoud programma

Een belangrijk uitgangspunt in de opleiding is het duale karakter dat tot uitdrukking komt in de nauwe betrokkenheid van de vakcollega's en leidinggevendenden van de student. Verspreid over de opleiding is het regelmatige contact met de werkplekbegeleiders vastgelegd. De volledige studie van de student is ingebed in het werk. Zo worden bijvoorbeeld de SBL-competenties binnen de eigen schoolcontext ontwikkeld. Daarnaast wordt de verbinding met de praktijk van het onderwijs zichtbaar doordat de educatieve masters partner zijn in de Academische Opleidingsscholen in de regio. De studenten van de masters die werken op een van deze scholen profiteren hiermee van de begeleidingsinfrastructuur van deze scholen. De sterke verbondenheid met de werkpraktijk wordt gewaardeerd door de studenten, schoolleiding en werkvelddeskundigen. Het panel vindt dat de praktijkgerichtheid van de opleiding goed is uitgewerkt.

In het eigen onderwijs gebruikt de opleiding diverse werkvormen, afgestemd op de leerdoelen en de specifieke inhoud van de vakken. Voorbeelden hiervan zijn hoorcolleges, interactieve bijeenkomsten, simulaties, probleemgestudeerde onderwijsvormen, spellen en gastcolleges. Hiermee wil de opleiding ook uitvoering geven aan het motto "practice what you preach".

Curriculumopbouw

Het curriculum is opgebouwd uit vier leerlijnen: Vakinhoudelijke leerlijn, Vakdidactische leerlijn, Professionaliseringsleerlijn en Onderzoeksleerlijn. Daarbinnen zijn er dwarsverbanden tussen de lijnen. Zo is de vakinhoud verbonden met vakdidactiek en is vakdidactiek een belangrijke component van het praktijkgerichte onderzoek en van de professionele ontwikkeling. Tegelijkertijd draagt het praktijkgerichte onderzoek bij aan de professionele ontwikkeling.

In schema ziet het curriculum er als volgt uit:

	Vakinhoud (V)	Vakdidactiek (D)	Professionalisering (P)	Onderzoek (O)	Totaal
Jaar 1	20	4	3	3	30
Jaar 2	20	3	3	4	30
Jaar 3	10	2	3	15	30
Totaal	50	9	9	22	90

Vakinhoudelijke leerlijn

In de vakinhoudelijke leerlijn staat de theorie van het vakgebied centraal. De opleiding heeft in deze leerlijn de bedrijfseconomische vakken laten vervallen. Deze leerlijn bevat, in tegenstelling tot enkele jaren terug, nu alleen algemeen economische vakken, waardoor een solide kennisbasis wordt verworven om in het eerstegraads vakgebied onderwijs te verzorgen. De vakinhouden zijn afgeleid van de Kennisbasis master leraar algemene economie en de eindtermen voor de exameneisen van het vakgebied economie in de tweede fase havo/vwo. In het eerste jaar betreft het de vakken Micro-economie & wiskunde, Monetaire economie, Openbare financiën en Macro-economie. De vakinhoudelijke leerlijn in jaar twee bevat de vakken Internationale economie, Europese integratie, Geschiedenis van het economisch denken en Pluralisme in de economie. In het derde jaar is er vooral aandacht voor actuele economische thema's in de Capita selecta. Het vak Empirische macro-economie in jaar drie biedt de student handvatten om zichzelf te blijven scholen op het gebied van economische actualiteit. Deze twee onderdelen zijn nieuw in het curriculum.

Vakdidactische leerlijn

De vakdidactische leerlijn kent de volgende vakken: Examenprogramma havo/vwo, Didactische ontwerpprincipes, Vormgeving visie op vakniveau, Toetsconstructie en toetsanalyse, ICT & vakdidactiek, Vakdidactiek lesniveau en Didactische aanpak. Vanaf het eerste jaar zijn er dwarsverbanden tussen de vakinhoudelijke leerlijn en de vakdidactische leerlijn. Een voorbeeld hiervan is de koppeling van het vakdidactische concept van het klaslokaalexperiment aan het vak Micro-economie en wiskunde, waarbij de student een dergelijke vakdidactische opdracht uitvoert in de context van zijn klas op school. In de professionaliseringslijn reflecteert de student hier vervolgens op. De vakdidactische opdrachten en de reflecties daarop brengt de student in zijn praktijkdossier in, het ontwikkeldocument waarmee hij de ontwikkeling van zijn SBL-competenties aantoont.

Professionaliseringsleerlijn

De professionaliseringslijn geeft uiting aan het duale karakter van de opleiding. Binnen deze leerlijn voert een student opdrachten uit die de reflectie op vakdidactische en onderwijspsychologische inhoud koppelt aan de eigen werkcontext. Studenten schrijven bijvoorbeeld in het eerste leerjaar een visiestuk aan de hand van een aantal (vak)relevante vakdidactische en onderwijskundige dilemma's. Een voorbeeld van deze dilemma's is de vraag of effectief onderwijs vooral gebaat is bij kennis over de vakinhoud of bij kennis over de leerlingen. Deze visie wordt na het eerste jaar verder uitgewerkt, waardoor de student werkt aan de vorming van een eigen praktijktheorie, visie en reflectie op het eerstegraadsdocentschap en op het schoolvak. Op deze manier sluit de opleiding aan op de ervaringen van de studenten als leraar en kan verder worden gebouwd aan de pedagogisch-didactische basis die al aanwezig is en aan de verdieping van de vakinhoud en de vertaling daarvan naar de praktijk van de bovenbouw. Daarnaast is de ontwikkeling van de student op deze wijze goed verankerd in de eigen school.

Onderzoeksleerlijn

De onderzoekslijn heeft als doel de student te bekwalen in zijn rol als onderzoekende professional. In samenwerking met het *Kenniscentrum voor kwaliteit van leren* van de HAN heeft de opleiding haar visie opnieuw verwoord. Het onderzoek van de student richt zich niet alleen op het leveren van een bijdrage aan de school- en vakontwikkeling, maar ook op het onderzoekend naar zichzelf en de eigen ontwikkeling kijken. Onderzoek wordt zo een vanzelfsprekende attitude van de masterstudent en alumnus.

Voor studenten is het cyclische en gefaseerde karakter van het doen van onderzoek soms een nieuwe manier van handelen. Daarom is de onderzoekslijn aangepast en start deze direct in het eerste jaar. Er is hierbij sprake van een gefaseerd proces met duidelijk gemarkeerde ijkpunten. Vanaf het begin van de opleiding wordt de student vertrouwd gemaakt met methoden van (ontwerpgericht) praktijkonderzoek en voert de student concrete (deel)opdrachten in de praktijk uit, uitmondend in een groter onderzoek in het laatste jaar: de master thesis. In het eerste jaar komt kwalitatief (ontwerp) praktijkonderzoek aan bod en in jaar 2 kwantitatief (ontwerp) praktijkonderzoek. Daarna moet de student in het tweede jaar zelf een onderzoeksvoorstel kunnen opstellen met een plan van aanpak voor de master thesis. De student leert zelfstandig en onderzoekend leerarrangementen te ontwerpen en deze systematisch te beproeven en bij te stellen, zodat de afgestudeerde masterdocent in de school kan fungeren als initiator en begeleider van curriculumvernieuwingen. Ter voorbereiding op het doen van onderzoek vertellen alumni regelmatig als gastdocent over hun eigen onderzoek en presenteren derdejaarsstudenten hun (voorlopige) resultaten van hun masterthesis aan eerste- en tweedejaarsstudenten. Daarnaast biedt de opleiding studenten een cursus 'Academic Writing' aan.

Internationale oriëntatie

De internationale oriëntatie van de opleiding kent de volgende aspecten. De vakinhoudelijke leerlijn bevat internationaal georiënteerde vakken als Internationale economie en Europese integratie. In de *Capita selecta* in het derde jaar is er aandacht voor de internationale economische actualiteit. De meeste vakinhoudelijke literatuur is Engelstalig (90%). Vakdidactiek maakt gebruik van verplichte internationale literatuur, waaronder artikelen uit het *Journal of Economic Education* en ook in de onderzoeksleerlijn maakt de opleiding gebruik van een Engelstalig handboek. Docenten bezoeken internationale bijeenkomsten op het gebied van

vakdidactiek en publiceren over vakdidactiek in internationale tijdschriften en netwerken, zoals de Association for European Economic Education. De opleiding heeft een buiten-curriculaire module *Teaching Economics* ontwikkeld ten behoeve van het tweetalig onderwijs, die vanaf het studiejaar 2018-2019 in het Engels wordt aangeboden.

Het programma steekt volgens het panel helder in elkaar en kent een goede samenhang en integratie van curriculumonderdelen. Het is inhoudelijk sterk en sluit goed aan op de landelijke kennisbasis en de eindexameneisen voor het vak economie havo/vwo. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Het panel is ingenomen met de praktijkgerichtheid van de opleiding en heeft veel waardering voor de goede koppeling tussen de vakinhoud en vakdidactiek. Vakdidactiek is ook goed gekoppeld aan de professionaliseringsleerlijn en de onderzoeksleerlijn. De ontwikkeling van een eigen visie op het docentschap en het schoolvak als onderdeel van de professionaliserings-lijn is volgens het panel zeer waardevol. De internationale oriëntatie van het programma is voldoende. Studenten blijken ook positief over de opbouw en inhoud van het curriculum en de praktijkgerichtheid ervan. Het panel is ook positief over de aanpassingen van de onderzoeksleerlijn. De gefaseerde opbouw vanaf het eerste jaar en de focus op vakdidactisch ontwerponderzoek stemmen het panel positief. Studenten geven aan dat door de nieuwe gefaseerde opbouw van deze leerlijn, onderzoek door hen minder als struikelblok wordt ervaren. Zij geven aan dat onderzoek hen helpt bij de begeleiding van hun eigen leerlingen bij hun profielwerkstuk.

Het panel begrijpt de keuze van de opleiding om de bedrijfseconomische vakken in het programma te laten vervallen. Toch geeft ze de opleiding in overweging hieraan in het programma enige aandacht te schenken, omdat op veel scholen docenten economie ook enkele uren Bedrijfseconomie en/of Management & organisatie geven.

Begeleiding van studenten

Het post-initiële karakter van de opleiding zorgt ervoor dat de instroom van studenten gevarieerd is. Alle studenten hebben een tweedegraadsbevoegdheid, maar ze verschillen sterk in (actuele) werkervaring. Voorafgaand aan de start van de opleiding wordt er met iedere toekomstige student een intakegesprek gehouden. In dit gesprek komen de wederzijdse verwachtingen, studielast en ondersteuningsmogelijkheden aan de orde. Ook wordt hierin duidelijk gemaakt wat de opleiding verstaat onder masterniveau en welk startniveau er moet zijn. De opleiding adviseert de toekomstige student een maximale aanstelling van 0,6 tot 0,7 fte te hebben voor een gezonde balans tussen werk, privé en studie. Niet iedere student volgt echter dit advies op, wat wellicht een verklaring is voor het feit dat er meer studenten in het eerste semester dan in de latere opleidingsfasen afvallen (20%). Om studenten goed voor te bereiden op de wiskundige diepgang bij vakken als micro-, macro- en internationale economie, heeft de opleiding een digitaal zelfstudiepakket geïntroduceerd.

Gedurende de opleiding vormen kleinschaligheid, persoonlijke aandacht en binding met studenten de pijlers van de studentbegeleiding. De sfeer in de opleiding is laagdrempelig en open, de docenten zijn toegankelijk. Zoals een alumnus het formuleerde: "De opleiding heeft altijd tijd voor je". De binding met de studenten krijgt ook vorm in de communicatie met studenten over de aanpassingen die gedaan worden als gevolg van studentenevaluaties. De opleiding heeft een nieuwsbrief waarin ze verslag doet van de veranderingen, maar bespreekt deze ook in de klas. Studenten krijgen bij de start van de opleiding een tutor toegewezen, die ondersteunt bij de

inrichting van de studie en bij de vragen en dilemma's die de studenten tegen kunnen komen. Na het eerste jaar krijgen de studenten een schriftelijk studieadvies zodat zij inzicht krijgen in hun niveau en in de tijdsinvestering die de opleiding verder van hen vraagt. Het panel oordeelt positief over hoe de opleiding de begeleiding van haar studenten vorm en inhoud geeft. Ook de voorbereiding van aspirant studenten op de opleiding oogst waardering van het panel. Studenten en alumni ondersteunen deze positieve oordelen, zo heeft het panel mogen constateren. De onderlinge afstemming tussen docenten over regelzaken kan volgens studenten nog wel wat beter.

Docenten

Het panel heeft goed gekwalificeerde docenten ontmoet die de indruk maken een hecht team te zijn, ondanks dat er sprake is van kleine aanstellingen binnen de opleiding. De docenten zijn deskundig en zeer betrokken bij de opleiding en hun studenten. Het docententeam bestaat uit 12 docenten (2,12 fte). Alle docenten beschikken over een mastertitel, twee docenten zijn gepromoveerd. Vier docenten hebben een eerstegraadsbevoegdheid; één docent heeft recente leservaring in het voortgezet onderwijs. De opleiding heeft één coördinator, die 0,2 fte heeft voor de onderwijsinhoudelijke en de procesmatige coördinatie. Samen met drie andere docenten vormt hij het kernteam van de opleiding. De meeste docenten zijn ook verbonden aan andere opleidingen van de HAN. Drie docenten zijn verbonden aan de Radboud universiteit. Met de inhoudelijke expertises binnen het team - waaronder macro-economie, micro-economie, openbare financiën en Europese integratie - is de vakinhoud goed afgedekt. Diverse docenten hebben onderzoekservaring. Studenten zijn positief over hun docenten; over hun deskundigheid, betrokkenheid en toegankelijkheid.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving Master leraar Engels

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Conclusie

Het panel heeft kennisgemaakt met een krachtige opleiding met een samenhangend en uitdagend programma dat zonder meer goed in elkaar zit. Het programma is duidelijk ingericht, logisch opgebouwd en dekt de competenties in het beroepsprofiel. Het programma sluit goed aan bij de landelijke kennisbasis voor de eerstegraadsleraar Engels. De opleiding heeft bovendien heldere en navolgbare keuzes gemaakt ten aanzien van de invulling van het curriculum. Verschillende modules zijn inhoudelijk van bovengemiddeld niveau. De verbeteringen die zijn doorgevoerd in de onderzoeksleerlijn, met name de gefaseerde aanpak erin, hebben geleid tot een betere studeerbaarheid en een grotere tevredenheid van studenten. De studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De opleiding is kleinschalig van opzet. Studenten krijgen bijvoorbeeld een vaste tutor bij wie zij terecht kunnen met vragen over de opleiding. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. De personele bezetting is in orde. De medewerkers zijn gemotiveerd en deskundig en het docententeam is in balans. Al met al ziet het panel een stimulerende leeromgeving voor studenten en vindt zij dat de opleiding methodisch en inhoudelijk bijzonder goed in elkaar zit.

Onderbouwing

Vormgeving en inhoud programma

Een belangrijk uitgangspunt in de opleiding is het duale karakter dat tot uitdrukking komt in de nauwe betrokkenheid van de vakcollega's en leidinggevenden van de student. Verspreid over de opleiding is het regelmatige contact met de werkplekbegeleiders vastgelegd. De volledige studie van de student is ingebed in het werk. Zo worden bijvoorbeeld de SBL-competenties binnen de eigen schoolcontext ontwikkeld. Daarnaast wordt de verbinding met de praktijk van het onderwijs zichtbaar doordat de educatieve masters partner zijn in de Academische Opleidingscholen in de regio. De studenten van de masters die werken op een van deze scholen profiteren hiermee van de begeleidingsinfrastructuur van deze scholen. De sterke verbondenheid met de werkpraktijk wordt gewaardeerd door de studenten, schoolleiding en werkvelddeskundigen. Het panel vindt dat de praktijkgerichtheid van de opleiding goed is uitgewerkt. De opleiding is veelzijdig vormgegeven. De werkvormen zijn divers, afhankelijk van de leerdoelen en inhoud. Het gaat hierbij onder meer om hoorcolleges, werkcolleges, groepsopdrachten vaardigheidstrainingen en gastcolleges.

Curriculumopbouw

Feitelijk werkt de masteropleiding leraar Engels met twee programmaliijnen die elkaar continu raken; de vaklijn (60 EC) en de onderzoeks- en professionaliseringslijn (30 EC). Vakdidactiek is verwerkt in beide lijnen. Onderzoek is verweven met professionalisering.

In schema ziet het curriculum er als volgt uit:

	Onderzoeks- en professionaliseringslijn	Vaklijn	Totalen
Jaar 1	5 EC	25 EC	30 EC
Jaar 2	5 EC	25 EC	30 EC
Jaar 3	20 EC	10 EC	30 EC

Vaklijn

De vaklijn (*English Studies and Subject Methodology*) bestaat uit 60 studiepunten waarbij de theorie van het vakgebied en de didactiek centraal staan. Binnen de vaklijn komen literatuur (inclusief literatuurgeschiedenis 40 EC), taalkunde (15 EC) en vaardigheden (5 EC) aan bod. Hiermee legt de opleiding een sterk accent op de Letterkunde. Bij letterkunde gaat het om het hele palet van de Engelse en Amerikaanse literatuur, maar ook om *Postcolonial Literatures in English* en *Cultuur(historische) Beschouwing*. Bij taalkunde ligt de focus op tweede taalverwerving en *Historical & Current Varieties of English*. Het vergroten van de eigen taalvaardigheden is niet beperkt tot de vijf EC voor het betreffende onderdeel. De schriftelijke vaardigheid komt bijvoorbeeld ook aan orde in het vervaardigen van opdrachten voor de verschillende vakken, zoals het schrijven van essays. Dit alles betekent dat tweederde van de opleiding bestaat uit het verwerven van een kennisbasis. De vakinhouden zijn afgeleid van de eindtermen voor de exameneisen en de vakinhouden in de tweede fase havo/vwo. Daarnaast staat vakdidactiek centraal. Bij de letterkunde- en taalkundevakken wordt overigens stelselmatig een link gelegd met de vakdidactiek. Ook wordt bij deze vakken een duidelijke link gelegd met het werkplekleren.

Onderzoeks- en professionaliseringslijn

De onderzoeks- en professionaliseringslijn (*Research in Teaching EFL and Professional Teacher Development*) beslaat 30 EC en bestaat uit professionele beroepsvoorbereiding, vakdidactiek en onderzoek.

Binnen de leerlijn professionele ontwikkeling voert een student opdrachten uit die de reflectie op vakdidactische en onderwijspsychologische inhouden koppelt aan de eigen werkcontext. Studenten schrijven bijvoorbeeld in het eerste leerjaar een visiestuk aan de hand van een aantal (vak)relevante vakdidactische en onderwijskundige dilemma's. Een voorbeeld van deze dilemma's is de vraag of effectief onderwijs vooral gebaat is bij kennis over de vakinhoud of bij kennis over de leerlingen. Deze visie wordt na het eerste jaar verder uitgewerkt, waardoor de student werkt aan de vorming van een eigen praktijktheorie, visie en reflectie op het eerstegraadsdocentschap en op het schoolvak. Op deze manier sluit de opleiding aan op de ervaringen van de studenten als leraar en kan verder worden gebouwd aan de pedagogisch-didactische basis die al aanwezig is en aan de verdieping van de vakinhoud en de vertaling daarvan naar de praktijk van de bovenbouw. Daarnaast is de ontwikkeling van de student op deze wijze goed verankerd in de eigen school.

De onderzoeksleerlijn heeft als doel de student te bekwalen in zijn rol als onderzoekende professional. Het onderzoek van de student richt zich niet alleen op het leveren van een bijdrage aan de school- en vakontwikkeling, maar ook op het onderzoeksmatig naar zichzelf en de eigen

ontwikkeling kijken. Onderzoek wordt zo een vanzelfsprekende attitude van de masterstudent en alumnus. In voorgaande jaren werd het onderzoek ervaren als een struikelblok voor veel studenten – de opleiding heeft daarom geïnvesteerd in de studeerbaarheid en in een betere opbouw.

In samenwerking met het *Kenniscentrum voor kwaliteit van leren* van de HAN is kritisch gekeken naar de onderzoekleerlijn en werd de visie op onderzoek in een professionele vakmaster opnieuw verwoord. Bij het studentonderzoek ligt de focus op vakdidactisch ontwerponderzoek. In de onderzoeksmethodiek ligt steeds meer de nadruk op kwalitatieve methoden of “mixed methods”. Doordat in deze leerlijn de aandacht meer verlegd is naar belevingen, ervaren of concrete leerrendementen en motivaties van leerlingen, wordt meer recht gedaan aan de praktijkverbetering als gevolg van het onderzoek. Studenten kunnen de onderzoekvaardigheden nu beter gebruiken ter verbetering van hun eigen werkpraktijk. De herzieningen hebben geresulteerd in een beter gefaseerd proces. Daarnaast start de onderzoekleerlijn nu al in het eerste jaar. Dit betekent dat studenten al vanaf de eerste dag van het eerste jaar beginnen met hun eindonderzoek. Zo verkennen zij in het eerste jaar een zelfgekozen onderzoeksthema. In het tweede jaar wordt dit vervolgd met een probleem-verkennend onderzoek. In het laatste jaar ontwerpen en onderzoeken studenten op basis van de resultaten van de eerste twee jaar een vakdidactische interventie. Studenten geven aan dat zij zich door het onderzoek dat zij binnen de opleiding doen, versterkt voelen in hun rol van ‘boodschapper’ en ‘verbeteraar’ van hun eigen werkpraktijk op hun school.

Internationale oriëntatie

De opleiding heeft een duidelijk internationaliseringsbeleid en laat internationalisering in het gehele curriculum terugkomen. Dit is te zien in het gebruik van internationale bronnen, maar ook in de aanwezigheid van buitenlandse gastdocenten. Daarnaast publiceren enkele docenten met enige regelmaat in internationale vakbladen en bezoeken ze jaarlijks een internationaal congres. Ook de studenten worden gestimuleerd om deze congressen, zoals het IATEFL-congres (International Association of Teachers of English as a Foreign Language), te bezoeken; ieder jaar gaat er een groep van vijf tot tien studenten met de docenten mee naar een buitenlands congres.

Het curriculum sluit volgens het panel goed aan bij het beroepsprofiel en de kennisbasis master leraar Engels. Het panel complimenteert de opleiding met de doordachte opbouw van het curriculum als geheel. De opleiding heeft goed nagedacht over zowel de volgorde als de inhoud van de modules om een optimaal leerrendement te bewerkstelligen. Er is volgens het panel een zeer goede verdeling tussen de drie leerlijnen over de drie leerjaren. Ook de verdeling van de vakken gedurende de afzonderlijke jaren is zeer doorzacht en afwisselend. De opleiding bereikt op deze manier een goed samenhangend curriculum. Zo start de opleiding in het eerste jaar met een vak *Academic Writing and Advanced Language Development* en start het tweede jaar met het vak *Survey English Literature A* – deze beide vakken zijn een zeer goede basis voor de rest van het studiejaar. Ook de verbinding tussen vakinhoud en vakdidactiek en de integratie van vaardigheden met andere vakken vindt het panel zeer waardevol. Daarnaast heeft het panel waardering voor de heldere keuzes die de opleiding heeft gemaakt in de invulling van het curriculum. Het panel heeft geconstateerd dat vooral de modules Taalkunde van kwalitatief zeer hoog niveau zijn. De ontwikkeling van een eigen visie op het docentschap en het schoolvak als onderdeel van de professionaliseringslijn is volgens het panel zeer waardevol. De gefaseerde opbouw van de onderzoekleerlijn vanaf het eerste jaar en de focus op vakdidactisch

ontwerponderzoek stemmen het panel eveneens positief. De internationale oriëntatie van de opleiding is sterk verankerd in het programma. Studenten blijken ook positief over de opbouw en inhoud van het curriculum en de praktijkgerichtheid ervan.

Begeleiding van studenten

Het post-initiële karakter van de opleiding zorgt ervoor dat de instroom van studenten gevarieerd is. Alle studenten hebben een tweedegraadsbevoegdheid, maar ze verschillen sterk in (actuele) werkervaring. Voorafgaand aan de start van de opleiding wordt er met iedere toekomstige student een intakegesprek gehouden. In dit gesprek komen de wederzijdse verwachtingen, studielast en ondersteuningsmogelijkheden aan de orde. Ook wordt hierin duidelijk gemaakt wat de opleiding verstaat onder masterniveau en welk startniveau er moet zijn. De opleiding adviseert de toekomstige student een maximale aanstelling van 0,6 tot 0,7 fte te hebben voor een gezonde balans tussen werk, privé en studie. Niet iedere student volgt echter dit advies op, wat wellicht een verklaring is voor het feit dat er meer studenten in het eerste semester dan in de latere opleidingsfasen afvallen (20%). Voorafgaand aan een onderwijseenheid krijgen de studenten een overzicht welke literatuur er ten aanzien van het betreffende onderwerp op bachelorniveau gelezen wordt. Studenten voor wie het langer geleden is dat zij de bachelor hebben afgesloten, kunnen zo bepalen of zij een extra tijdsinvestering moeten doen.

Gedurende de opleiding vormen kleinschaligheid, persoonlijke aandacht en binding met studenten de pijlers van de studentbegeleiding. De sfeer in de opleiding is laagdrempelig en open; de docenten zijn toegankelijk. De binding met de studenten krijgt ook vorm in de communicatie met studenten over de aanpassingen die gedaan worden als gevolg van studentenevaluaties. De opleiding heeft een nieuwsbrief waarin ze verslag doet van de veranderingen, maar bespreekt deze ook in de klas. Studenten krijgen bij de start van de opleiding een tutor toegewezen, die ondersteunt bij de inrichting van de studie en bij de vragen en dilemma's die de studenten tegen kunnen komen. Na het eerste jaar krijgen de studenten een schriftelijk studieadvies zodat zij inzicht krijgen in hun niveau en in de tijdsinvestering die de opleiding verder van hen vraagt. Het panel oordeelt positief over hoe de opleiding de begeleiding van haar studenten vorm en inhoud geeft. Studenten en alumni ondersteunen dit positieve oordeel, zo heeft het panel mogen constateren.

Docenten

Het panel heeft hoog gekwalificeerde docenten ontmoet die de indruk maken een hecht team te zijn, ondanks dat er sprake is van kleine aanstellingen bij de opleiding. Het docententeam bestaat uit 17 docenten (1,8 fte). Alle docenten hebben een mastergraad; vier zijn gepromoveerd en vier zijn bezig met een promotietraject. De opleiding heeft één coördinator, die 0,2 fte heeft voor de onderwijsinhoudelijke en de procesmatige coördinatie. De inhoudelijke expertises binnen het team zijn divers (sociologie, psychologie, Engels, organisatiewetenschappen, onderwijskunde en geschiedenis), waardoor er een goede spreiding van de expertise is. Van de docenten heeft de meerderheid (12 van de 17) onderzoekservaring in het onderwijs; hebben er zeven een eerstegraads onderwijsbevoegdheid en twee een didactische bekwaamheid. Acht van hen hebben praktijkervaring in het voortgezet onderwijs als docent. Studenten zijn positief over hun docenten; over hun deskundigheid, betrokkenheid en toegankelijkheid.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving Master leraar Nederlands

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Conclusie

Het panel heeft kennisgemaakt met een opleiding met een samenhangend programma dat zonder meer goed in elkaar zit. Het panel complimenteert de opleiding met de stappen die sinds de vorige accreditatie zijn gemaakt. Het programma is duidelijk ingericht en kent een logische opbouw. Het dekt de competenties in het beroepsprofiel en de kennisbasis goed af. Het panel waardeert de logische, gefaseerde opbouw (vanaf het eerste studiejaar) van de onderzoeksleerlijn. Het panel heeft met name veel waardering voor de inhoud van de Taalkunde modules en de module Recente literatuur. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De studenten waarderen de kleinschaligheid en voelen zich verbonden met de opleiding. De personele bezetting is in orde. De medewerkers zijn gemotiveerd, zeer deskundig en betrokken; het docententeam is in balans.

Onderbouwing

Vormgeving en inhoud programma

Een belangrijk uitgangspunt in de opleiding is het duale karakter dat tot uitdrukking komt in de nauwe betrokkenheid van de vakcollega's en leidinggevenden van de student. Verspreid over de opleiding is het regelmatige contact met de werkplekbegeleiders vastgelegd. De volledige studie van de student is ingebed in het werk. Zo worden bijvoorbeeld de SBL-competenties binnen de eigen schoolcontext ontwikkeld. Daarnaast wordt de verbinding met de praktijk van het onderwijs zichtbaar doordat de educatieve masters partner zijn in de Academische Opleidingsscholen in de regio. De studenten van de masters die werken op een van deze scholen profiteren hiermee van de begeleidingsinfrastructuur van deze scholen. De sterke verbondenheid met de werkpraktijk wordt gewaardeerd door de studenten, schoolleiding en werkvelddeskundigen. Het panel vindt dat de praktijkgerichtheid van de opleiding goed is uitgewerkt. De opleiding is veelzijdig vormgegeven. De werkvormen zijn divers, afhankelijk van de leerdoelen en inhoud. Het gaat hierbij onder meer om hoorcolleges, werkcolleges, groepsopdrachten vaardigheidstrainingen en gastcolleges.

Curriculumopbouw

Feitelijk werkt de masteropleiding leraar Nederlands met twee programmaliijnen die elkaar continu raken; de vaklijn (60 EC) en de onderzoeks- en professionaliseringslijn (30 EC). Vakdidactiek is verwerkt in beide lijnen. Onderzoek is verweven met professionalisering.

Schematisch ziet het curriculum er als volgt uit:

	Onderzoeks- en professionaliseringslijn	Vaklijn	Totalen
Jaar 1	5 EC	25 EC	30 EC
Jaar 2	5 EC	25 EC	30 EC
Jaar 3	20 EC	10 EC	30 ECT

De vaklijn

De vaklijn bestaat uit 60 studiepunten waarbij de theorie van het vakgebied en de didactiek centraal staan. Dit betekent dat twee derde van de opleiding bestaat uit het verwerven van een kennisbasis. De vakinhouden zijn afgeleid van de landelijke kennisbasis voor de eerstegraads masters, de eindtermen voor de exameneisen en de inhoud van het vak Nederlands in de tweede fase havo/vwo. Daarnaast staat vakdidactiek centraal, met ook de onderwijseenheid ICT in de bovenbouw in jaar drie. Binnen de vaklijn is er ook aandacht voor taalbeheersing. Letterkunde omvat de onderdelen Literatuuranalyse, Literatuurwetenschap, Literatuurdidactiek, Oudere en Moderne Letterkunde. Bij Taalkunde gaat het om Algemene taalwetenschap, Toegepaste taalwetenschap, Taalverandering, Geschiedenis van de taalkunde en Taalkundig onderzoek. Bij Letterkunde besteedt de opleiding ook veel aandacht aan taalkundige aspecten van de literaire taal.

Onderzoeks- en professionaliseringsleerlijn

De onderzoeks- en professionaliseringslijn beslaat 30 studiepunten en bestaat uit professionele beroepsvoorbereiding, vakdidactiek en onderzoek. Binnen de leerlijn professionele ontwikkeling voert een student opdrachten uit die de reflectie op vakdidactische en onderwijspsychologische inhouden koppelen aan de eigen werkcontext. Studenten schrijven bijvoorbeeld in het eerste leerjaar een visiestuk aan de hand van een aantal (vak)relevante vakdidactische en onderwijskundige dilemma's. Voorbeeld van deze dilemma's is de vraag of effectief onderwijs vooral gebaat is bij kennis over de vakinhoud of bij kennis over de leerlingen. Deze visie wordt na het eerste jaar verder uitgewerkt, waardoor de student werkt aan de vorming van een eigen praktijktheorie, visie en reflectie op het eerstegraadsdocentschap en op het schoolvak. Op deze manier sluit de opleiding aan op de ervaringen van de studenten als leraar en kan verder worden gebouwd aan de pedagogisch-didactische basis die al aanwezig is en aan de verdieping van de vakinhoud en de vertaling daarvan naar de praktijk van de bovenbouw. Daarnaast is de ontwikkeling van de student op deze wijze goed verankerd in de eigen school.

De onderzoeksleerlijn heeft als doel de student te bekwalen in zijn rol als onderzoekende professional. Het onderzoek van de student richt zich niet alleen op het leveren van een bijdrage aan de school- en vakontwikkeling, maar ook op het onderzoekend naar zichzelf en de eigen ontwikkeling kijken. Onderzoek wordt zo een vanzelfsprekende attitude van de masterstudent en alumnus. In voorgaande jaren werd het onderzoek ervaren als een struikelblok voor veel

studenten – de opleiding heeft daarom geïnvesteerd in de studeerbaarheid en in een betere opbouw.

In samenwerking met het *Kenniscentrum voor kwaliteit van leren* van de HAN is kritisch gekeken naar de onderzoekleerlijn en werd de visie op onderzoek in een professionele vakmaster opnieuw verwoord. Bij het studentonderzoek ligt de focus op vakdidactisch ontwerp onderzoek. In de onderzoeksmethodiek ligt steeds meer de nadruk op kwalitatieve methoden of “mixed methods”. Doordat in deze leerlijn de aandacht meer verlegd is naar belevingen, ervaren of concrete leerrendementen, en naar motivaties van de leerlingen, wordt meer recht gedaan aan de praktijkverbetering als gevolg van het onderzoek. Studenten kunnen de onderzoekvaardigheden nu beter gebruiken ter verbetering van hun eigen werkpraktijk.

De herzieningen hebben geresulteerd in een beter gefaseerd proces met duidelijk gemarkeerde ijkpunten. Daarnaast wordt de onderzoekleerlijn nu al in het eerste jaar gestart. In een aparte onderwijseenheid in het eerste jaar maken de studenten kennis met basisvaardigheden en begrippen van onderzoek. Hierdoor wordt de academische nieuwsgierigheid van studenten aangewakkerd en eventuele onderzoeksangst weggenomen. Daarnaast beginnen studenten van de masterlerarenopleiding Nederlands al vanaf de eerste dag van het eerste jaar met hun eindonderzoek. Zo verkennen zij in het eerste jaar een zelfgekozen onderzoeksthema. In het tweede jaar wordt dit vervolgd met een probleem verkennend onderzoek. In het laatste jaar ontwerpen en onderzoeken studenten op basis van de resultaten van de eerste twee jaar een vakdidactische interventie. De masteropleiding Leraar Nederlands start met een pilot om de leerlijn onderzoek nog meer te richten op de verbetering van de praktijk. In deze pilot wordt het tweedejaars onderzoek meer een voorbereiding en uitprobeerfase voor het derdejaars onderzoek. Studenten werken samen aan een onderzoeksthema waarbij de scope van het onderzoek verbreedt wordt. De toetsing is hierbij formatief en ontwikkelgericht.

Studenten waarderen de nieuwe gefaseerde aanpak van onderzoek binnen de opleiding. Zij zien duidelijk de meerwaarde van onderzoek in. Zij geven aan dat zij door het onderzoek dat zij binnen de opleiding doen, zich versterkt voelen in hun rol van ‘boodschapper’ en ‘verbeteraar’ van hun eigen werkpraktijk op hun school.

Internationale oriëntatie

De opleiding besteedt de nodige aandacht aan de internationale aspecten. Binnen de verschillende onderwijseenheden wordt gebruik gemaakt van internationale literatuur; bij Vakdidactiek, Onderzoek en Professionalisering 1 en 3, Taalbeheersing 2, Literatuurdidactiek, Taalkunde en Literatuurwetenschap.

Concluderend meent het panel dat het programma in voldoende mate aansluit bij de beoogde leerresultaten. Dit geldt ook voor de aansluiting bij de landelijke kennisbasis voor de eerstegraads leraar Nederlands; deze is in de vaklijn goed afgedekt. Het panel spreekt haar waardering uit voor de praktijkgerichtheid van het programma en voor de verbeteringen die in het curriculum en specifiek in de onderzoeksleerlijn tot stand zijn gebracht. De verbinding tussen vakinhoud en vakdidactiek krijgt ook waardering van het panel. De inhoud van de module Recente literatuur en het hoge niveau van de modules taalkunde worden gewaardeerd door het panel. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten blijken positief over de opbouw en

inhoud van het curriculum en de praktijkgerichtheid ervan. Wel vragen zij om meer aandacht voor het eindexamen Nederlands in het programma.

Begeleiding van studenten

Het post-initiële karakter van de opleiding zorgt ervoor dat de instroom van studenten gevarieerd is. Alle studenten hebben een tweedegraadsbevoegdheid, maar ze verschillen sterk in (actuele) werkervaring. Voorafgaand aan de start van de opleiding wordt er met iedere toekomstige student een intakegesprek gehouden. In dit gesprek komen de wederzijdse verwachtingen, studielast en ondersteuningsmogelijkheden aan de orde. Ook wordt hierin duidelijk gemaakt wat de opleiding verstaat onder masterniveau en welk startniveau er moet zijn. De opleiding adviseert de toekomstige student een maximale aanstelling van 0,6 tot 0,7 fte te hebben voor een gezonde balans tussen werk, privé en studie. Niet iedere student volgt echter dit advies op, wat wellicht een verklaring is voor het feit dat er meer studenten in het eerste semester dan in de latere opleidingsfasen afvallen (20%). Voorafgaand aan een onderwijsseenheid krijgen de studenten een overzicht welke literatuur er ten aanzien van het betreffende onderwerp op bachelorniveau gelezen wordt. Studenten voor wie het langer geleden is dat zij de bachelor hebben afgesloten, kunnen zo bepalen of zij een extra tijdsinvestering moeten doen.

Gedurende de opleiding vormen kleinschaligheid, persoonlijke aandacht en binding met studenten de pijlers van de studentbegeleiding. De sfeer in de opleiding is laagdrempelig en open; de docenten zijn toegankelijk. De binding met de studenten krijgt ook vorm in de communicatie met studenten over de aanpassingen die gedaan worden als gevolg van studentenevaluaties. De opleiding heeft een nieuwsbrief waarin ze verslag doet van de veranderingen, maar bespreekt deze ook in de klas. Studenten krijgen bij de start van de opleiding een tutor toegewezen, die ondersteunt bij de inrichting van de studie en bij de vragen en dilemma's die de studenten tegen kunnen komen. Na het eerste jaar krijgen de studenten een schriftelijk studieadvies zodat zij inzicht krijgen in hun niveau en in de tijdsinvestering die de opleiding verder van hen vraagt. Het panel oordeelt positief over hoe de opleiding de begeleiding van haar studenten vorm en inhoud geeft. Studenten en alumni ondersteunen dit positieve oordeel, zo heeft het panel mogen constateren.

Docenten

De opleiding heeft hoog gekwalificeerde betrokken docenten. De opleiding heeft een kernteam van acht docenten en zet verder zes gastdocenten in; samen goed voor 2,16 fte. De gastdocenten hebben zeer kleine aanstellingen voor specifieke onderdelen. Van het kernteam zijn vijf docenten gepromoveerd; de anderen hebben een mastertitel. De opleiding heeft één coördinator die 0,2 fte heeft voor de onderwijsinhoudelijke en de procesmatige coördinatie. De inhoudelijke expertises binnen het team zijn divers (onder meer: sociologie, communicatiewetenschappen en algemene taalwetenschappen) waardoor er een goede spreiding van de expertises is. Van de docenten heeft de meerderheid onderzoekservaring in het onderwijs. Twee docenten van het kernteam hebben een eerstegraadslesbevoegdheid en twee docenten recente leservaring in het voortgezet onderwijs. Het panel waardeert de investeringen in professionalisering die de opleiding heeft gedaan. Zo heeft het gehele team van de opleiding een externe training gevolgd om een professionaliseringsslag te kunnen maken. Het resultaat hiervan is onder meer een meer gedetailleerde koppeling van de eindkwalificaties en de toetsing bij alle onderwijsseenheden.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving Master leraar Wiskunde

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de onderwijsleeromgeving. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Conclusie

Het panel heeft kennisgemaakt met een degelijke opleiding met een samenhangend en inhoudelijk sterk programma. Het programma is duidelijk ingericht, logisch opgebouwd en sluit goed aan bij de kennisbasis. Het programma is praktijkgericht en speelt goed in op de actualiteit. De vakinhoud is van hoog niveau en kent een goede koppeling met de vakdidactiek. De onderzoeksleerlijn is goed vormgegeven met een gefaseerde opbouw en focus op vakdidactisch ontwerponderzoek. De modulebeschrijvingen zijn helder en informatief. Studenten krijgen voldoende begeleiding die is afgestemd op de specifieke behoeften van de (oudere) student die werken, leren en privé met elkaar combineert. De personele bezetting is in orde. De docenten zijn bevoegen, betrokken en zeer deskundig. Het docententeam is in balans en kent een goede spreiding van de juiste kennis en expertise.

Onderbouwing

Vormgeving en inhoud programma

Een belangrijk uitgangspunt in de opleiding is het duale karakter dat tot uitdrukking komt in de nauwe betrokkenheid van de vakcollega's en leidinggevendenden van de student. Verspreid over de opleiding is het regelmatige contact met de werkplekbegeleiders vastgelegd. De volledige studie van de student is ingebed in het werk. Zo worden bijvoorbeeld de SBL-competenties binnen de eigen schoolcontext ontwikkeld. Daarnaast wordt de verbinding met de praktijk van het onderwijs zichtbaar doordat de educatieve masters partner zijn in de Academische Opleidingsscholen in de regio. De studenten van de masters die werken op een van deze scholen profiteren hiermee van de begeleidingsinfrastructuur van deze scholen. De sterke verbondenheid met de werkpraktijk wordt gewaardeerd door de studenten, schoolleiding en werkvelddeskundigen. Het panel vindt dat de praktijkgerichtheid van de opleiding goed is uitgewerkt. De opleiding is veelzijdig vormgegeven. De werkvormen zijn divers, afhankelijk van de leerdoelen en inhoud. Voorbeelden hiervan zijn hoorcolleges, werkcolleges, presentaties, groepswork, digitale werkvormen en gastcolleges.

Curriculumopbouw

Het curriculum bestaat uit de Onderzoeks- en professionaliseringslijn (OP-lijn) en de Vaklijn, waarin de vakinhoud en vakdidactiek aan bod komen. Binnen en tussen de lijnen zijn er diverse dwarsverbanden. Zo is de vakinhoud verbonden met de vakdidactiek en is de vakdidactiek een belangrijke component van het praktijkgerichte onderzoek en van de professionele ontwikkeling. Tegelijkertijd draagt het praktijkgerichte onderzoek bij aan de professionele ontwikkeling.

In schema ziet het curriculum er als volgt uit:

	Onderzoeks- en professionaliseringslijn	Vaklijn	Totalen
Jaar 1	5 studiepunten	25 studiepunten	30 studiepunten
Jaar 2	5 studiepunten	25 studiepunten	30 studiepunten
Jaar 3	20 studiepunten	10 studiepunten	30 studiepunten

Vaklijn

In de vaklijn staan de theorie van het vakgebied en de vakdidactiek centraal. In deze lijn wordt de vakkennis van de student, die al een bachelorgraad heeft, verder verbreed en verdiept. Deze lijn kent vakinhoudelijke onderwijseenheden zoals Analyse basisconcepten, Voortgezette meetkunde, Combinatoriek & kansrekening, Dynamische systemen, Algebra en grondslagen en Statistiek. In het derde jaar staat ook Schoolwiskunde op het programma. Als onderdeel hiervan leggen derdejaarsstudenten de havo-Wiskunde A en vwo-Wiskunde B examens van het betreffende schooljaar af om zo goed in staat te zijn om hun toekomstige leerlingen op deze examens voor te bereiden. In het eerste en tweede jaar staan er in de vaklijn ook specifieke onderwijseenheden Vakdidactiek op het programma. In de vakinhoudelijke onderwijseenheden wordt ook vaak een verbinding gemaakt met de vakdidactiek. De vakdidactische opdrachten en de reflecties daarop neemt de student op in zijn praktijkdossier, het ontwikkeldocument waarmee hij de ontwikkeling van zijn SBL-competenties aantoont.

Onderzoeks- en professionaliseringslijn

Als onderdeel van de professionaliseringslijn voert een student opdrachten uit die de reflectie op vakdidactische en onderwijspsychologische inhoud koppelt aan de eigen werkcontext. Studenten schrijven bijvoorbeeld in het eerste leerjaar een visiestuk aan de hand van een aantal (vak)relevante vakdidactische en onderwijskundige dilemma's. Een voorbeeld van deze dilemma's is de vraag of effectief onderwijs vooral gebaat is bij kennis over de vakinhoud of bij kennis over de leerlingen. Deze visie wordt na het eerste jaar verder uitgewerkt, waardoor de student werkt aan de vorming van een eigen praktijktheorie, visie en reflectie op het eerstegraadsdocentschap en op het schoolvak. Op deze manier sluit de opleiding aan op de ervaringen van de studenten als leraar en kan verder worden gebouwd aan de pedagogisch-didactische basis die al aanwezig is en aan de verdieping van de vakinhoud en de vertaling daarvan naar de praktijk van de bovenbouw. Daarnaast is de ontwikkeling van de student op deze wijze goed verankerd in de eigen school. Per jaar besteedt de student minimaal 60 uur aan stage/werkplekleren, waarbij hij in het tweede en derde studiejaar minimaal één klas in het eerstegraadsgebied heeft.

Het onderdeel onderzoek heeft als doel de student te bekwamen in zijn rol als onderzoekende professional. In samenwerking met het *Kenniscentrum voor kwaliteit van leren* van de HAN heeft de opleiding haar visie opnieuw verwoord. Het onderzoek van de student richt zich niet alleen op het leveren van een bijdrage aan de school- en vakontwikkeling, maar ook op het onderzoekend naar zichzelf en de eigen ontwikkeling kijken. Onderzoek wordt zo een vanzelfsprekende attitude van de masterstudent en alumnus. Voor studenten is het cyclische en gefaseerde karakter van het doen van onderzoek soms een nieuwe manier van handelen. Daarom is de onderzoekslijn aangepast en start direct in het eerste jaar en is er sprake van een gefaseerd proces met duidelijk gemarkeerde ijkpunten. Vanaf het begin van de opleiding wordt de student vertrouwd

gemaakt met methoden van (ontwerpgericht) praktijkonderzoek en voert de student concrete (deel)onderzoeksoopdrachten in de praktijk uit, uitmondend in een groter onderzoek in het laatste jaar: de master thesis.

Het programma steekt volgens het panel helder in elkaar en kent een goede samenhang en integratie van curriculumonderdelen. Het is inhoudelijk sterk, van een hoog niveau en sluit goed aan op de landelijke kennisbasis en de eindexameneisen voor het vak Wiskunde havo/vwo. De voorgeschreven literatuur is actueel en veelal Engelstalig. De modulebeschrijvingen zijn helder en voldoende informatief. Het panel is ingenomen met de praktijkgerichtheid van de opleiding en heeft veel waardering voor de goede koppeling tussen vakinhoud en vakdidactiek. Vakdidactiek is ook goed gekoppeld aan de professionalisering en onderzoek. De ontwikkeling van een eigen visie op het docentschap en het schoolvak als onderdeel van de professionaliseringslijn is volgens het panel zeer waardevol. Studenten blijken ook positief over de opbouw en inhoud van het curriculum en de praktijkgerichtheid ervan. Het panel is ook positief over de aanpassingen van de onderzoekslijn. De gefaseerde opbouw vanaf het eerste jaar en de focus op vakdidactisch ontwerponderzoek stemmen het panel positief.

Begeleiding van studenten

Het post-initiële karakter van de opleiding zorgt ervoor dat de instroom van studenten gevarieerd is. Alle studenten hebben een tweedegraadsbevoegdheid, maar ze verschillen sterk in (actuele) werkervaring. Voorafgaand aan de start van de opleiding wordt er met iedere toekomstige student een intakegesprek gehouden. In dit gesprek komen de wederzijdse verwachtingen, studielast en ondersteuningsmogelijkheden aan de orde. Ook wordt hierin duidelijk gemaakt wat de opleiding verstaat onder masterniveau en welk startniveau er moet zijn. De opleiding adviseert de toekomstige student een maximale aanstelling van 0,6 tot 0,7 fte te hebben voor een gezonde balans tussen werk, privé en studie. Niet iedere student volgt echter dit advies op, wat wellicht een verklaring is voor het feit dat er meer studenten in het eerste semester dan in de latere opleidingsfasen afvallen (20%). Voorafgaand aan een onderwijseenheid krijgen de studenten een overzicht welke literatuur er ten aanzien van het betreffende onderwerp op bachelorniveau gelezen wordt. Studenten voor wie het langer geleden is dat zij de bachelor hebben afgesloten, kunnen zo bepalen of zij een extra tijdsinvestering moeten doen.

Gedurende de opleiding vormen kleinschaligheid, persoonlijke aandacht en binding met studenten de pijlers van de studentbegeleiding. De sfeer in de opleiding is laagdrempelig en open; de docenten zijn toegankelijk. De binding met de studenten krijgt ook vorm in de communicatie met studenten over de aanpassingen die gedaan worden als gevolg van studentenevaluaties. De opleiding heeft een nieuwsbrief waarin ze verslag doet van de veranderingen, maar bespreekt deze ook in de klas. Studenten krijgen bij de start van de opleiding een tutor toegewezen, die ondersteunt bij de inrichting van de studie en bij de vragen en dilemma's die de studenten tegen kunnen komen. Na het eerste jaar krijgen de studenten een schriftelijk studieadvies zodat zij inzicht krijgen in hun niveau en in de tijdsinvestering die de opleiding verder van hen vraagt. Het panel oordeelt positief over hoe de opleiding de begeleiding van haar studenten vorm en inhoud geeft. Studenten en alumni ondersteunen dit positieve oordeel, zo heeft het panel mogen constateren.

Docenten

Het panel heeft zeer goed gekwalificeerde docenten ontmoet die de indruk maken een hecht team te zijn, ondanks dat er sprake is van kleine aanstellingen binnen de opleiding. De docenten zijn deskundig, bevlogen en zeer betrokken bij de opleiding en hun studenten. Het docententeam bestaat uit zeven docenten (1,41 fte). Vijf docenten zijn gepromoveerd. Alle docenten hebben een eerstegraadsbevoegdheid. De meeste docenten hebben ruime onderwijservaring opgedaan; één docent ook in het voortgezet onderwijs. Alle docenten hebben onderzoekservaring en ervaring met het begeleiden van onderzoek. De opleiding heeft één coördinator die 0,2 fte heeft voor de onderwijsinhoudelijke en de procesmatige coördinatie. Met de inhoudelijke expertises binnen het team is het programma goed afgedekt. Studenten zijn positief over hun docenten; over hun deskundigheid, betrokkenheid en toegankelijkheid.

Standaard 3 Toetsing Master leraar Algemene Economie

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Conclusie

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een goed systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan. Hierin is zichtbaar dat de opleiding veel oog heeft voor kwalitatief goed toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij de vakinhoudelijke en vakdidactische componenten van het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De vakinhoudelijke toetsing is vaak geïntegreerd met de toetsing van de vakdidactische toepassing. Het panel is zeer positief over de kennistoetsing, omdat hierin ook inzicht en redeneren goed worden getoetst. De toetsinstrumenten zijn gevarieerd en transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. Ook voor de studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. Er is bovendien een externe toezichthouder die de externe kwaliteitscontrole uitvoert. De examencommissie functioneert goed. Het panel vindt dan ook dat de toetsing binnen de opleiding van bovengemiddelde kwaliteit is en dat deze kwaliteit bovendien goed geborgd is.

Onderbouwing

Toetsbeleid

Centraal in het toetsbeleid van de opleiding staat het document *Kaderstellend toetsbeleid Masteropleidingen HAN* uit 2014. Dit document beschrijft de uitwerking van het toetsbeleid van de HAN naar het gewenste eindniveau, onderwijsconcept en onderwijsprogramma's van de masteropleidingen aan de HAN. Voor de opleiding is dit verder uitgewerkt in het *Toetsbeleidsplan Master Educatie Leraar Algemene economie*. In deze notitie zijn onder meer het bekwaamheidsprofiel en de eindkwalificaties van de opleiding beschreven en vertaald naar het toetsprogramma.

De opleiding hanteert een aantal uitgangspunten voor toetsing en beoordeling, volgend uit de wettelijke en hogeschoolbrede kaders. Zo bestaat een onderwijseenheid uit vijf studiepunten of een veelvoud daarvan en is deze verbonden aan één of meerdere deelbekwaamheden. Het onderwijs en de toetsing zijn op elkaar afgestemd en de opleiding streeft naar twee tot drie deeltentamens per onderwijseenheid. De student kan alleen studiepunten ontvangen na afronding van een gehele onderwijseenheid en alleen wanneer alle (deel-)tentamens met een voldoende zijn afgesloten.

Ook ten aanzien van de (kwaliteit van de) examinatoren zijn er uitgangspunten en kaders geformuleerd. Examinatoren zijn over het algemeen dezelfde personen als de docenten die het onderwijs in de betreffende onderwijseenheden verzorgen of begeleiden. Zij zijn bekwaam om in het betreffende vakgebied en op het gebied van onderwijskunde leerbekwaamheden te

beoordelen. Zij zijn als gevolg van hun benoeming in het betreffende vakgebied bekwaam om bij een universiteit of andere hogeschool leerbekwaamheden te beoordelen. Examinatoren zijn in staat de toetscyclus, van toetsontwerp tot beoordeling en analyse van toetsresultaten, goed te doorlopen. Professionalisering van examinatoren vindt vooral plaats door moderatie. Moderatie heeft tot doel consistentie in de toetsing te bereiken waardoor kwaliteit gewaarborgd kan worden. De HAN heeft verder als eis dat alle examinatoren uiterlijk in 2020 BKE-gecertificeerd zijn en dat daarnaast zoveel mogelijk betrokkenen en in ieder geval de leden van de examencommissie een SKE-certificering hebben. Vanaf het leerjaar 2016 – 2017 zijn de professionaliseringstrajecten gestart om de examinatoren deze certificeringen te laten halen. Ten tijde van de visitatie was één docent BKE-gecertificeerd en waren twee docenten daar voor in opleiding.

Toetsvormen

Iedere module kent meerdere toetsen en meestal ook meerdere toetsvormen. Het niveau van de student wordt geborgd door de verplichting voor de studenten alle (deel)tentamens met minimaal een voldoende beoordeling af te sluiten. Er wordt gebruik gemaakt van een grote variatie in toetsvormen, passend bij het onderwijsconcept van de opleiding; schriftelijke tentamens, presentaties, onderzoeken, verslagen, leerwerktaken, essays, ontwikkelen van lessenreeksen en leermaterialen en de reflectie hierop.

Borging

De opleiding kent diverse instrumenten om de kwaliteit van de toetsing en beoordeling te borgen. Er wordt gebruik gemaakt van uniforme beoordelings- en tentamenmodellen die voor alle vier educatieve masters gelijk zijn. Bovendien stemt de opleiding de toetsing van de professionele ontwikkeling af met de overige educatieve opleidingen van de HAN. Voor iedere toets is de expliciete koppeling tussen de modulebeschrijving, de kennisbasis en de beoordelingscriteria beschreven. Deze beschrijving is ook beschikbaar voor studenten. Er is een toetsmatrix die in kaart brengt wat de eindkwalificaties zijn en wat waar wordt getoetst. De opleiding kent een gestandaardiseerd proces om de toetsen te evalueren. Dit gebeurt zowel structureel als steekproefsgewijs en in verschillende gremia.

Uit de verzamelde tentamens wordt met regelmaat door de docentenvergadering een steekproef getrokken. Deze toetsen worden dan gezamenlijk beoordeeld op validiteit en betrouwbaarheid. De opleidingscoördinator doet hiervan verslag aan de examencommissie. Om de externe validering te vergroten, worden ook jaarlijks toetsen ter beschikking gesteld aan collega-masteropleidingen, die deze beoordelen volgens het LOVM-kijkkader. Terugkoppeling vindt plaats aan docenten en de examencommissie via de opleidingscoördinator. De toetsing is ook onderdeel van de kwaliteitszorgjaarcyclus van de opleiding. De opleiding heeft daarnaast de beschikking over een externe toezichthouder die jaarlijks het toetsprogramma en de uitvoering ervan controleert. Zijn aanbevelingen worden (via het kwaliteitszorgplan) onderdeel van het ontwikkelprogramma van de opleiding. Ook landelijk wordt meegekeken naar de (kwaliteit van de) toetsing van de opleiding en of (bijvoorbeeld) de kennisbases gedekt is. Sinds 2012 wordt onder regie van het LOVM een jaarlijkse peer-review georganiseerd, gericht op de borging van de vertaling van de kennisbases naar de curricula en de toetsing. Sinds 2016 bestaat er ook een landelijke reviewsystematiek voor het praktijkgericht onderzoek.

Het vier-ogen-principe wordt consequent gehanteerd, bij zowel het toetsontwerp als bij de beoordeling en evaluatie. Iedere toets wordt ontwikkeld door de docent die de module geeft en die deze vervolgens bespreekt met een tweede examinator.

De examencommissie houdt toezicht op de uitvoering van de bovengenoemde eisen en is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsen en beoordelingen. Er is één examencommissie voor alle vier de educatieve masteropleidingen. De opleiding stuurt jaarlijks een toetsverslag naar de examencommissie met daarin een verslag van de toetsintervisies binnen de secties van de opleiding, peer-reviews, de bevindingen van de externe toezichthouder en de cursusevaluaties. De examencommissie beoordeelt de (eind-) toetsen, bewaakt de toetsprocessen en behandelt eventuele klachten. Overigens zijn er nauwelijks klachten – de commissie is tevreden over de ontwikkelingen bij de opleiding.

De borging van de beoordeling van de afstudeerfase verloopt langs verschillende lijnen. Het afstudeeronderzoek wordt beoordeeld door twee examinatoren: de begeleider en een onafhankelijke examinator. Wanneer een cijfer voor een afstudeerwerk tussen de 5,5 en 6,5 uitkomt, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Ook het masterdossier en het eindassessment worden door twee examinatoren beoordeeld, van wie één onafhankelijke. Om de kwaliteit van de beoordeling van de afstudeerwerken te garanderen, zijn er jaarlijks bijeenkomsten van verschillende aard: binnen de examencommissie, binnen de opleiding en met de beoordelaars van de vier educatieve masters gezamenlijk. In navolging van het hogeschoolbeleid zijn er jaarlijks bovendien twee kalibreersessies met docenten van de vier educatieve masteropleidingen die de rubric van het afstudeeronderzoek bekijken en invullen. De vier educatieve masters gebruiken dezelfde rubric voor het eindonderzoek, opgesteld door een toetsdeskundige van het lectoraat, in samenspraak met de docenten. Na een jaar als pilot is die geëvalueerd en bijgesteld tot een definitief formulier. Er zijn voor de afstudeerbegeleiders intervisiebijeenkomsten, waar de vraag centraal staat wanneer een afstudeerwerk voldoende beoordeeld moet worden en wanneer niet.

In de toetspraktijk ziet het panel de aandacht voor de kwaliteit van toetsing en beoordeling goed terug. Het panel heeft een representatieve selectie van toetsen bestudeerd en oordeelt zeer positief over de kwaliteit van de toetsen. Het panel is van mening dat de toetsen in een zeer zorgvuldig proces tot stand komen. De toetsen sluiten goed aan op de leerdoelen en het niveau is passend. Daarnaast vindt het panel dat er een grote variatie in toetsing is. In veel toetsen wordt een dubbelslag gemaakt: de vakinhoud wordt getoetst en de vakdidactische toepassing ervan. Het panel heeft hier veel waardering voor. Het panel is zeer positief over de kennistoetsing, omdat hierin ook inzicht en redeneren goed worden getoetst. Er wordt in een groot aantal van de modules zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch getoetst. De toetsen zijn vergezeld van toetsmatrijzen met heldere en uitgebreide beoordelingscriteria. De beoordelingen en feedback op de toetsen is ook transparant en uitgebreid. Deze bevindingen worden gedeeld door de studenten. Zij geven aan de toetsen, de heldere beoordelingscriteria en de feedback die zij krijgen inzichtelijk te vinden en beoordelen de toetsing positief. Het panel vindt dat de opleiding zich in positieve zin onderscheidt en een bovengemiddelde kwaliteit en transparantie in toetsen laat zien, zowel wat betreft het toetsbeleid als de toetsen zelf. De kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is goed, ook door inzet van externen. De examencommissie functioneert goed.

Standaard 3 Toetsing Master leraar Engels

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **goed**.

Conclusie

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een goed systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan. Hierin is zichtbaar dat de opleiding veel oog heeft voor kwalitatief goed toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij de vakinhoudelijke en vakdidactische componenten van het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. De vakinhoudelijke toetsing is vaak geïntegreerd met de toetsing van de vakdidactische toepassing. De toetsinstrumenten zijn gevarieerd en transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. Ook voor de studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. Er is bovendien een externe toezichthouder die de externe kwaliteitscontrole uitvoert. De examencommissie functioneert goed. Het panel vindt dan ook dat de toetsing binnen de opleiding van bovengemiddelde kwaliteit is en dat deze kwaliteit bovendien goed geborgd is.

Onderbouwing

Toetsbeleid

Centraal in het toetsbeleid van de opleiding staat het document *Kaderstellend toetsbeleid Masteropleidingen HAN* uit 2014. Dit document beschrijft de uitwerking van het toetsbeleid van de HAN naar het gewenste eindniveau, onderwijsconcept en onderwijsprogramma's van de masteropleidingen aan de HAN. Voor de opleiding is dit verder uitgewerkt in het *Toetsbeleid 2017 2018 Bekwaamheidsprofiel en eindkwalificaties Master Leraar Engels*. In deze notitie zijn onder meer het bekwaamheidsprofiel en de eindkwalificaties van de opleiding beschreven en vertaald naar het toetsprogramma.

De opleiding hanteert een aantal uitgangspunten voor toetsing en beoordeling, volgend uit de wettelijke en hogeschoolbrede kaders. Zo bestaat een onderwijseenheid uit vijf studiepunten of een veelvoud daarvan en is verbonden aan één of meerdere deelbekwaamheden. Het onderwijs en de toetsing zijn op elkaar afgestemd en de opleiding streeft naar twee tot drie deeltentamens per onderwijseenheid. De student kan alleen studiepunten ontvangen na afronding van een gehele onderwijseenheid en alleen wanneer alle (deel-)tentamens met een voldoende zijn afgesloten.

Ook ten aanzien van de (kwaliteit van de) examinatoren zijn er uitgangspunten en kaders geformuleerd. Examinatoren zijn over het algemeen dezelfde personen als de docenten die het onderwijs in de betreffende onderwijseenheden verzorgen of begeleiden. Zij zijn bekwaam om in het betreffende vakgebied en op het gebied van onderwijskunde leerbekwaamheden te

beoordelen. Zijn als gevolg van hun benoeming in het betreffende vakgebied bekwaam om bij een universiteit of andere hogeschool leerbekwaamheden te beoordelen. Examinatoren zijn in staat de toetscyclus, van toetsontwerp tot beoordeling en analyse van toetsresultaten goed te doorlopen. Professionalisering van examinatoren vindt vooral plaats door moderatie. Moderatie heeft tot doel consistentie in de toetsing te bereiken waardoor kwaliteit gewaarborgd kan worden. De HAN heeft verder als eis dat alle examinatoren uiterlijk in 2020 BKE-gecertificeerd zijn en dat daarnaast zoveel mogelijk betrokkenen en in ieder geval de leden van de examencommissie een SKE-certificering hebben. Vanaf het leerjaar 2016 – 2017 zijn de professionaliseringstrajecten gestart om de examinatoren deze certificeringen te laten halen. Ten tijde van de visitatie beschikte de opleiding over drie BKE-gecertificeerde docenten.

Toetsvormen

Iedere module kent meerdere toetsen en meestal ook meerdere toetsvormen. Het niveau van de student wordt geborgd door de verplichting voor de studenten alle (deel)tentamens met minimaal een voldoende beoordeling af te sluiten. Bij de meeste onderwijseenheden zijn zowel kennistoetsen als leer(werk)taken geformuleerd. Kennistoetsen toetsen de vakinhoudelijke bagage van de student. Een leertaak staat los van de schoolcontext, bijvoorbeeld een essay voor het vak *Survey English A*. Een leerwerktaak wordt binnen de context van de school waar de student werkt, uitgevoerd. Hierbij kunnen verschillende deelbekwaamheden geoefend worden. Een voorbeeld hiervan is het praktijkdossier. Er wordt gebruik gemaakt van een grote variatie in toetsvormen, passend bij het onderwijsconcept van de opleiding; schriftelijke tentamens, presentaties, onderzoeken, verslagen, leerwerktaken, essays, ontwikkelen van lessenreeksen en leermaterialen en de reflectie hierop. Hierdoor is er een goede balans tussen inzichtgevende toetsen, kennistoetsen en vaardigheidstoetsen.

Borging

De opleiding kent diverse instrumenten om de kwaliteit van de toetsing en beoordeling te borgen. Er wordt gebruik gemaakt van uniforme beoordelings- en tentamenmodellen die voor alle vier educatieve masters gelijk zijn. Bovendien stemt de opleiding de toetsing van de professionele ontwikkeling af met de overige educatieve opleidingen van de HAN. Voor iedere toets is de expliciete koppeling tussen de modulebeschrijving, de kennisbasis en de beoordelingscriteria beschreven. Deze beschrijving is ook beschikbaar voor studenten. Er is een toetsmatrix die in kaart brengt wat de eindkwalificaties zijn en wat waar wordt getoetst. De opleiding kent een gestandaardiseerd proces om de toetsen te evalueren. Dit gebeurt zowel structureel als steekproefsgewijs en in verschillende gremia.

Uit de verzamelde tentamens wordt met regelmaat door de docentenvergadering een steekproef getrokken. Deze toetsen worden dan gezamenlijk beoordeeld op validiteit en betrouwbaarheid. De opleidingscoördinator doet hiervan verslag aan de examencommissie. Om de externe validering te vergroten worden ook jaarlijks toetsen ter beschikking gesteld aan collega-masteropleidingen, die deze beoordelen volgens het LOVM-kijkkader. Terugkoppeling vindt plaats aan docenten en de examencommissie via de opleidingscoördinator. De toetsing is ook onderdeel van de kwaliteitszorgjaarcyclus van de opleiding. De opleiding heeft daarnaast de beschikking over een externe toezichthouder die jaarlijks het toetsprogramma en de uitvoering ervan controleert. Zijn aanbevelingen worden (via het kwaliteitszorgplan) onderdeel van het ontwikkelprogramma van de opleiding. Ook landelijk wordt meegekeken naar de (kwaliteit van de) toetsing van de opleiding en of (bijvoorbeeld) de kennisbases gedekt is. Sinds 2012

wordt onder regie van het LOVM een jaarlijkse peer-review georganiseerd, gericht op de borging van de vertaling van de kennisbases naar de curricula en de toetsing. Sinds 2016 bestaat er ook een landelijke reviewsystematiek voor het praktijkgericht onderzoek.

Het vier-ogen-principe wordt consequent gehanteerd, bij zowel het toetsontwerp als bij de beoordeling en evaluatie. Iedere toets wordt ontwikkeld door de docent die de module geeft en die deze vervolgens bespreekt met een tweede examinerator.

De examencommissie houdt toezicht op de uitvoering van de bovengenoemde eisen en is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsen en beoordelingen. Er is één examencommissie voor alle vier de educatieve masteropleidingen. De opleiding stuurt jaarlijks een toetsverslag naar de examencommissie met daarin een verslag van de toetsintervisies binnen de secties van de opleiding, peer-reviews, de bevindingen van de externe toezichthouder en de cursusevaluaties. De examencommissie beoordeelt de (eind-) toetsen, bewaakt de toetsprocessen en behandelt eventuele klachten. Overigens zijn er nauwelijks klachten – de commissie is tevreden over de ontwikkelingen bij de opleiding.

De borging van de beoordeling van de afstudeerfase verloopt langs verschillende lijnen. Het afstudeeronderzoek wordt beoordeeld door twee examineratoren: de begeleider en een onafhankelijke examinerator. Wanneer een cijfer voor een afstudeerwerk tussen de 5,5 en 6,5 uitkomt, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Ook het masterdossier en het eindassessment worden door twee examineratoren beoordeeld, van wie één onafhankelijke. Om de kwaliteit van de beoordeling van de afstudeerwerken te garanderen, zijn er jaarlijks bijeenkomsten van verschillende aard: binnen de examencommissie, binnen de opleiding en met de beoordelaars van de vier educatieve masters gezamenlijk. In navolging van het hogeschoolbeleid zijn er jaarlijks bovendien twee kalibreesessies met docenten van de vier educatieve masteropleidingen die de rubric van het afstudeeronderzoek bekijken en invullen. De vier educatieve masters gebruiken dezelfde rubric voor het eindonderzoek, opgesteld door een toetsdeskundige van het lectoraat, in samenspraak met de docenten. Na een jaar als pilot is die geëvalueerd en bijgesteld tot een definitief formulier. Er zijn voor de afstudeerbegeleiders intervisiebijeenkomsten, waar de vraag centraal staat wanneer een afstudeerwerk voldoende beoordeeld moet worden en wanneer niet.

In de toetspraktijk ziet het panel de aandacht voor de kwaliteit van toetsing en beoordeling goed terug. Het panel heeft een representatieve selectie van toetsen bestudeerd en oordeelt zeer positief over de kwaliteit van de toetsen. Het panel is van mening dat de toetsen in een zeer zorgvuldig proces tot stand komen. De toetsen sluiten goed aan op de leerdoelen en het niveau is passend. Daarnaast vindt het panel dat er een grote variatie in toetsing is. In veel toetsen wordt een dubbelslag gemaakt: de vakinhoud wordt getoetst en de vakdidactische toepassing ervan. Het panel heeft hier veel waardering voor. Er wordt in een groot aantal van de modules zowel vakinhoudelijk als vakdidactisch getoetst. De toetsen zijn vergezeld van toetsmatrijzen met heldere en uitgebreide beoordelingscriteria. De beoordelingen en feedback op de toetsen is ook transparant en uitgebreid. Deze bevindingen worden gedeeld door de studenten. Zij geven aan de toetsen, de beoordelingscriteria en de feedback die zij krijgen inzichtelijk te vinden en beoordelen de toetsing positief. Het panel vindt dat de opleiding zich in positieve zin onderscheidt en een bovengemiddelde kwaliteit en transparantie in toetsen laat zien, zowel wat betreft het

toetsbeleid als de toetsen zelf. De kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is goed, ook de door inzet van externen. De examencommissie functioneert goed.

Standaard 3 Toetsing Master leraar Nederlands

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Conclusie

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan. Hierin is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. In de kennistoetsen ligt volgens het panel te veel accent op reproductie. Inzicht mag in deze toetsen meer aandacht krijgen. De toetsinstrumenten zijn gevarieerd en transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. Ook voor de studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. De examencommissie functioneert goed.

Onderbouwing

Toetsbeleid

Centraal in het toetsbeleid van de opleiding staat het document *Kaderstellend toetsbeleid Masteropleidingen HAN* uit 2014. Dit document beschrijft de uitwerking van het toetsbeleid van de HAN naar het gewenste eindniveau, onderwijsconcept en onderwijsprogramma's van de masteropleidingen aan de HAN. Voor de opleiding is dit verder uitgewerkt in het *Toetsplan Masteropleiding Leraar Nederlands*. In deze notitie zijn onder meer het bekwaamheidsprofiel en de eindkwalificaties van de opleiding beschreven en vertaald naar het toetsprogramma.

De opleiding hanteert een aantal uitgangspunten voor toetsing en beoordeling, volgend uit de wettelijke en hogeschoolbrede kaders. Zo bestaat een onderwijseenheid uit vijf studiepunten of een veelvoud daarvan en is verbonden aan één of meerdere deelbekwaamheden. Het onderwijs en de toetsing zijn op elkaar afgestemd en de opleiding streeft naar twee tot drie deeltentamens per onderwijseenheid. De student kan alleen studiepunten ontvangen na afronding van een gehele onderwijseenheid en alleen wanneer alle (deel-)tentamens met een voldoende zijn afgesloten.

Ook ten aanzien van de (kwaliteit van de) examinatoren zijn er uitgangspunten en kaders geformuleerd. Examinatoren zijn over het algemeen dezelfde personen als de docenten die het onderwijs in de betreffende onderwijseenheden verzorgen of begeleiden. Zij zijn bekwaam om in het betreffende vakgebied en op het gebied van onderwijskunde leerbekwaamheden te beoordelen. Zijn als gevolg van hun benoeming in het betreffende vakgebied bekwaam om bij een universiteit of andere hogeschool leerbekwaamheden te beoordelen. Examinatoren zijn in staat de toetscyclus, van toetsontwerp tot beoordeling en analyse van toetsresultaten goed te

doorlopen. Professionalisering van examinatoren vindt vooral plaats door moderatie. Moderatie heeft tot doel consistentie in de toetsing te bereiken waardoor kwaliteit gewaarborgd kan worden. De HAN heeft verder als eis dat alle examinatoren uiterlijk in 2020 BKE-gecertificeerd zijn en dat daarnaast zoveel mogelijk betrokkenen en in ieder geval de leden van de examencommissie een SKE-certificering hebben. Vanaf het leerjaar 2016 – 2017 zijn de professionaliseringstrajecten gestart om de examinatoren deze certificeringen te laten halen. Ten tijde van de visitatie beschikte één docent over het BKE-certificaat. Volgens planning al deze docent in 2019 ook het SKE-certificaat behalen. De overige docenten behalen hun BKE-certificaat in 2018 of 2019.

Toetsvormen

Iedere module kent meerdere toetsen en meestal ook meerdere toetsvormen. Het niveau van de student wordt geborgd door de verplichting voor de studenten alle (deel)tentamens met minimaal een voldoende beoordeling af te sluiten. Er wordt gebruik gemaakt van een grote variatie in toetsvormen, passend bij het onderwijsconcept van de opleiding: kennistoetsen, presentaties, onderzoeken, verslagen, leerwerktaken, essays, ontwikkelen van lessenreeksen en leermaterialen en de reflectie hierop. Hierdoor is er een goede balans tussen inzichtgevende toetsen, kennistoetsen en vaardigheidentoetsen.

Borging

De opleiding kent diverse instrumenten om de kwaliteit van de toetsing en beoordeling te borgen. Er wordt gebruik gemaakt van uniforme beoordelings- en tentamenmodellen die voor alle vier educatieve masters gelijk zijn. Bovendien stemt de opleiding de toetsing van de professionele ontwikkeling af met de overige educatieve opleidingen van de HAN. Voor iedere toets is de expliciete koppeling tussen de modulebeschrijving, de kennisbasis en de beoordelingscriteria beschreven. Deze beschrijving is ook beschikbaar voor studenten. Er is een toetsmatrix die in kaart brengt wat de eindkwalificaties zijn en wat waar wordt getoetst. De opleiding kent een gestandaardiseerd proces om de toetsen te evalueren. Dit gebeurt zowel structureel als steekproefsgewijs en in verschillende gremia.

Uit de verzamelde tentamens wordt met regelmaat door de docentenvergadering een steekproef getrokken. Deze toetsen worden dan gezamenlijk beoordeeld op validiteit en betrouwbaarheid. De opleidingscoördinator doet hiervan verslag aan de examencommissie. Om de externe validering te vergroten worden ook jaarlijks toetsen ter beschikking gesteld aan collega-masteropleidingen, die deze beoordelen volgens het LOVM-kijkkader. Terugkoppeling vindt plaats aan docenten en de examencommissie via de opleidingscoördinator. De toetsing is ook onderdeel van de kwaliteitszorgjaarcyclus van de opleiding. De opleiding heeft daarnaast de beschikking over een externe toezichthouder die jaarlijks het toetsprogramma en de uitvoering ervan controleert. Zijn aanbevelingen worden (via het kwaliteitszorgplan) onderdeel van het ontwikkelprogramma van de opleiding. Ook landelijk wordt meegekeken naar de (kwaliteit van de) toetsing van de opleiding en of (bijvoorbeeld) de kennisbases gedekt is. Sinds 2012 wordt onder regie van het LOVM een jaarlijkse peer-review georganiseerd, gericht op de borging van de vertaling van de kennisbases naar de curricula en de toetsing. Sinds 2016 bestaat er ook een landelijke reviewsystematiek voor het praktijkgericht onderzoek.

Het vier-ogen-principe wordt consequent gehanteerd, bij zowel het toetsontwerp als bij de beoordeling en evaluatie. Iedere toets wordt ontwikkeld door de docent die de module geeft en die deze vervolgens bespreekt met een tweede examinator.

De examencommissie houdt toezicht op de uitvoering van de bovengenoemde eisen en is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsen en beoordelingen. Er is één examencommissie voor alle vier de educatieve masteropleidingen. De opleiding stuurt jaarlijks een toetsverslag naar de examencommissie met daarin een verslag van de toetsintervisies binnen de secties van de opleiding, peer-reviews, de bevindingen van de externe toezichthouder en de cursusevaluaties. De examencommissie beoordeelt de (eind-) toetsen, bewaakt de toetsprocessen en behandelt eventuele klachten. Overigens zijn er nauwelijks klachten – de commissie is tevreden over de ontwikkelingen bij de opleiding.

De borging van de beoordeling van de afstudeerfase verloopt langs verschillende lijnen. Het afstudeeronderzoek wordt beoordeeld door twee examinatoren: de begeleider en een onafhankelijke examiner. Wanneer een cijfer voor een afstudeerwerk tussen de 5,5 en 6,5 uitkomt, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Ook het masterdossier en het eindassessment worden door twee examinatoren beoordeeld, van wie één onafhankelijke. Om de kwaliteit van de beoordeling van de afstudeerwerken te garanderen, zijn er jaarlijks bijeenkomsten van verschillende aard: binnen de examencommissie, binnen de opleiding en met de beoordelaars van de vier educatieve masters gezamenlijk. In navolging van het hogeschoolbeleid zijn er jaarlijks bovendien twee kalibreersessies met docenten van de vier educatieve masteropleidingen die de rubric van het afstudeeronderzoek bekijken en invullen. De vier educatieve masters gebruiken dezelfde rubric voor het eindonderzoek, opgesteld door een toetsdeskundige van het lectoraat, in samenspraak met de docenten. Na een jaar als pilot is die geëvalueerd en bijgesteld tot een definitief formulier. Er zijn voor de afstudeerbegeleiders intervisiebijeenkomsten, waar de vraag centraal staat wanneer een afstudeerwerk voldoende beoordeeld moet worden en wanneer niet.

In de toetspraktijk ziet het panel de aandacht voor kwaliteit terug – de toetsen zijn op niveau en passend bij de werkpraktijk. De toetsen die het panel heeft ingezien zijn volgens haar van voldoende kwaliteit. Het panel is van mening dat de toetsen in een zorgvuldig proces tot stand komen. De toetsen sluiten goed aan op de leerdoelen. Het panel vindt dat in de kennistoetsen vaak te veel accent ligt op reproductie. In deze toetsen is volgens haar meer aandacht noodzakelijk voor inzicht. Deze toetsen zouden uitdagender kunnen worden gemaakt. Er is een grote variatie in toetsing. De toetsen zijn vergezeld van toetsmatrijzen met heldere en uitgebreide beoordelingscriteria. De opleiding maakt bij de beoordeling veel gebruik van rubrics, die veelal helder zijn. De opleiding beschrijft een accentverschuiving van een intensieve beoordeling naar een intensieve begeleiding – een ontwikkeling die het panel onderschrijft. De beoordelingen en feedback op de toetsen is ook transparant en goed. Deze bevindingen worden gedeeld door de studenten. Zij geven aan de toetsen, de beoordelingscriteria en de feedback die zij krijgen inzichtelijk te vinden en beoordelen de toetsing positief. De kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is goed. De examencommissie functioneert goed.

Standaard 3 Toetsing Master leraar Wiskunde

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de toetsing. De opleiding ontvangt voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Conclusie

Het panel is van mening dat de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing, dat is gebaseerd op de wettelijke en hogeschoolbrede kaders en is uitgewerkt in een eigen toetsplan. Hierin is zichtbaar dat de opleiding oog heeft voor de kwaliteit van toetsen en beoordelen. De toetsvormen en toetsinhoud passen bij het programma. Het geheel van toetsing dekt de leerdoelen van het programma goed af. In de kennistoetsen ligt volgens het panel wat veel accent op reproductie. Inzicht mag in deze toetsen meer aandacht krijgen. De toetsing van de vakdidactiek kan volgens het panel aan helderheid winnen. De toetsinstrumenten zijn transparant en komen in een zorgvuldig proces tot stand. De variatie in toetsvormen mag volgens het panel worden vergroot. Voor studenten is het toetsbeleid en -proces inzichtelijk. Zij willen wel graag meer inzicht vooraf in de beoordelingscriteria van de praktijkonderdelen. De opleiding hanteert het vier-ogen-principe consequent bij zowel de ontwikkeling van de toetsen als bij de beoordeling ervan. De examencommissie functioneert goed.

Onderbouwing

Toetsbeleid

Centraal in het toetsbeleid van de opleiding staat het document *Kaderstellend toetsbeleid Masteropleidingen HAN* uit 2014. Dit document beschrijft de uitwerking van het toetsbeleid van de HAN naar het gewenste eindniveau, onderwijsconcept en onderwijsprogramma's van de masteropleidingen aan de HAN. Voor de opleiding is dit verder uitgewerkt in het *Toetsplan Master Leraar Wiskunde*. In deze notitie zijn onder meer het bekwaamheidsprofiel en de eindkwalificaties van de opleiding beschreven en vertaald naar het toetsprogramma.

De opleiding hanteert een aantal uitgangspunten voor toetsing en beoordeling, volgend uit de wettelijke en hogeschoolbrede kaders. Zo bestaat een onderwijseenheid uit vijf studiepunten of een veelvoud daarvan en is verbonden aan één of meerdere deelbekwaamheden. Het onderwijs en de toetsing zijn op elkaar afgestemd en de opleiding streeft naar twee tot drie deeltentamens per onderwijseenheid. De student kan alleen studiepunten ontvangen na afronding van een gehele onderwijseenheid en alleen wanneer alle (deel-)tentamens met een voldoende zijn afgesloten.

Ook ten aanzien van de (kwaliteit van de) examinatoren zijn er uitgangspunten en kaders geformuleerd. Examinatoren zijn over het algemeen dezelfde personen als de docenten die het onderwijs in de betreffende onderwijseenheden verzorgen of begeleiden. Zij zijn bekwaam om in het betreffende vakgebied en op het gebied van onderwijskunde leerbekwaamheden te beoordelen. Zijn als gevolg van hun benoeming in het betreffende vakgebied bekwaam om bij een universiteit of andere hogeschool leerbekwaamheden te beoordelen. Examinatoren zijn in

staat de toetscyclus, van toetsontwerp tot beoordeling en analyse van toetsresultaten goed te doorlopen. Professionalisering van examinatoren vindt vooral plaats door moderatie. Moderatie heeft tot doel consistentie in de toetsing te bereiken waardoor kwaliteit gewaarborgd kan worden. De HAN heeft verder als eis dat alle examinatoren uiterlijk in 2020 BKE-gecertificeerd zijn en dat daarnaast zoveel mogelijk betrokkenen en in ieder geval de leden van de examencommissie een SKE-certificering hebben. Vanaf het leerjaar 2016 – 2017 zijn de professionaliseringstrajecten gestart om de examinatoren deze certificeringen te laten halen. Ten tijde van de visitatie was één docent over zowel de BKE- als SKE-gecertificeerd. De overige docenten zullen uiterlijk 2020 hun BKE-certificaat hebben behaald.

Toetsvormen

Iedere module kent meerdere toetsen en meestal ook meerdere toetsvormen. Het niveau van de student wordt geborgd door de verplichting voor de studenten alle (deel)tentamens met minimaal een voldoende beoordeling af te sluiten. Er wordt gebruik gemaakt van diverse toetsvormen: kennistoetsen, onderzoeken en verslagen.

Borging

De opleiding kent diverse instrumenten om de kwaliteit van de toetsing en beoordeling te borgen. Er wordt gebruik gemaakt van uniforme beoordelings- en tentamenmodellen die voor alle vier educatieve masters gelijk zijn. Bovendien stemt de opleiding de toetsing van de professionele ontwikkeling af met de overige educatieve opleidingen van de HAN. Voor iedere toets is de expliciete koppeling tussen de modulebeschrijving, de kennisbasis en de beoordelingscriteria beschreven. Deze beschrijving is ook beschikbaar voor studenten. Er is een toetsmatrix die in kaart brengt wat de eindkwalificaties zijn en wat waar wordt getoetst. De opleiding kent een gestandaardiseerd proces om de toetsen te evalueren. Dit gebeurt zowel structureel als steekproefsgewijs en in verschillende gremia.

Uit de verzamelde tentamens wordt met regelmaat door de docentenvergadering een steekproef getrokken. Deze toetsen worden dan gezamenlijk beoordeeld op validiteit en betrouwbaarheid. De opleidingscoördinator doet hiervan verslag aan de examencommissie. Om de externe validering te vergroten worden ook jaarlijks toetsen ter beschikking gesteld aan collega-masteropleidingen, die deze beoordelen volgens het LOVM-kijkkader. Terugkoppeling vindt plaats aan docenten en de examencommissie via de opleidingscoördinator. De toetsing is ook onderdeel van de kwaliteitszorgjaarcyclus van de opleiding. De opleiding heeft daarnaast de beschikking over een externe toezichthouder die jaarlijks het toetsprogramma en de uitvoering ervan controleert. Zijn aanbevelingen worden (via het kwaliteitszorgplan) onderdeel van het ontwikkelprogramma van de opleiding. Ook landelijk wordt meegekeken naar de (kwaliteit van de) toetsing van de opleiding en of (bijvoorbeeld) de kennisbases gedekt is. Sinds 2012 wordt onder regie van het LOVM een jaarlijkse peer-review georganiseerd, gericht op de borging van de vertaling van de kennisbases naar de curricula en de toetsing. Sinds 2016 bestaat er ook een landelijke reviewsystematiek voor het praktijkgericht onderzoek.

Het vier-ogen-principe wordt consequent gehanteerd, bij zowel het toetsontwerp als bij de beoordeling en evaluatie. Iedere toets wordt ontwikkeld door de docent die de module geeft en die deze vervolgens bespreekt met een tweede examinator.

De examencommissie houdt toezicht op de uitvoering van de bovengenoemde eisen en is verantwoordelijk voor de borging van de kwaliteit van de toetsen en beoordelingen. Er is één examencommissie voor alle vier de educatieve masteropleidingen. De opleiding stuurt jaarlijks een toetsverslag naar de examencommissie met daarin een verslag van de toetsintervisies binnen de secties van de opleiding, peer-reviews, de bevindingen van de externe toezichthouder en de cursusevaluaties. De examencommissie beoordeelt de (eind-) toetsen, bewaakt de toetsprocessen en behandelt eventuele klachten. Overigens zijn er nauwelijks klachten – de commissie is tevreden over de ontwikkelingen bij de opleiding.

De borging van de beoordeling van de afstudeerfase verloopt langs verschillende lijnen. Het afstudeeronderzoek wordt beoordeeld door twee examinatoren: de begeleider en een onafhankelijke examiner. Wanneer een cijfer voor een afstudeerwerk tussen de 5,5 en 6,5 uitkomt, wordt een derde beoordelaar ingeschakeld. Ook het masterdossier en het eindassessment worden door twee examinatoren beoordeeld, van wie één onafhankelijke. Om de kwaliteit van de beoordeling van de afstudeerwerken te garanderen, zijn er jaarlijks bijeenkomsten van verschillende aard: binnen de examencommissie, binnen de opleiding en met de beoordelaars van de vier educatieve masters gezamenlijk. In navolging van het hogeschoolbeleid zijn er jaarlijks bovendien twee kalibreersessies met docenten van de vier educatieve masteropleidingen die de rubric van het afstudeeronderzoek bekijken en invullen. De vier educatieve masters gebruiken dezelfde rubric voor het eindonderzoek, opgesteld door een toetsdeskundige van het lectoraat, in samenspraak met de docenten. Na een jaar als pilot is die geëvalueerd en bijgesteld tot een definitief formulier. Er zijn voor de afstudeerbegeleiders intervisiebijeenkomsten, waar de vraag centraal staat wanneer een afstudeerwerk voldoende beoordeeld moet worden en wanneer niet.

In de toetspraktijk ziet het panel de aandacht voor kwaliteit terug – de toetsen zijn op niveau en passend bij de werkpraktijk. De toetsen die het panel heeft ingezien zijn volgens haar van voldoende kwaliteit. Het panel is van mening dat de toetsen in een zorgvuldig proces tot stand komen. De toetsen sluiten goed aan op de leerdoelen. Het panel vindt dat in de kennistoetsen reproductie soms te veel voorkomt. In deze toetsen is volgens haar meer aandacht noodzakelijk voor inzicht. De toetsing van de vakdidactiek kan volgens het panel aan helderheid winnen waar het gaat om welke inhoud wordt getoetst en de normering. De variatie in toetsing mag volgens het panel groter. De toetsen zijn vergezeld van toetsmatrijzen met heldere en uitgebreide beoordelingscriteria. Studenten vinden de toetsen van voldoende kwaliteit, maar zijn kritisch over de beoordeling van de praktijkonderdelen, omdat hiervan de beoordelingscriteria vooraf vaak niet duidelijk zijn. De kwaliteitsborging van toetsing en beoordeling is goed. De examencommissie functioneert goed.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten (alle vier opleidingen)

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Dit hoofdstuk beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel op het gebied van de gerealiseerde leerresultaten. De opleidingen ontvangen voor deze standaard het oordeel **voldoende**.

Conclusie

Het panel constateert dat de opleidingen in voldoende mate aantonen dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd. Het afstudeerprogramma van de opleidingen is adequaat ingericht. De afstudeerwerken zijn van voldoende niveau. Het panel adviseert de opleidingen de onderwerpkeuze voor de afstudeeronderzoeken nog eens kritisch tegen het licht te houden waar het gaat om uitgangspunt, scope en diversiteit. De afstudeerbegeleiding is over het algemeen naar behoren. De communicatie rond het afstudeeronderzoek zou volgens het panel wat extra aandacht mogen krijgen. Het werkveld en alumni zijn tevreden. De meeste afgestudeerden blijven werken in dezelfde functie als waar ze voor de start van de opleiding werkzaam waren, maar gaan wel andere werkzaamheden doen of andere rollen vervullen.

Onderbouwing

Afstudeerfase

In de afstudeerfase toont de student aan startbekwaam op het masterniveau eerstegraadsleraar te zijn. De studenten doorlopen gedurende hun opleiding een leerlijn professionele ontwikkeling waarbij zij zich oriënteren op het werken in de bovenbouw, vertrouwd raken met het werken met een begeleidingsconstellatie en zich verdiepen in hun visie op docentschap en schoolvak. Zij werken binnen deze leerlijn aan de samenstelling van een masterdossier dat het startpunt is voor een criteriumgericht masterexamen waarbij de student zijn bekwaamheid toelicht en verdedigt tegenover twee examinatoren.

Binnen de onderzoekleerlijn voeren de studenten een vakdidactisch ontwerponderzoek uit, waarbij een antwoord gezocht wordt voor een relevant praktijkprobleem binnen de eigen school. De student combineert hierbij onderzoekvaardigheden, vakinhoudelijke kennis en vakinhoudelijk inzicht, organisatorisch vermogen en het vermogen om samen te werken met collega's binnen de complexiteit van de eigen school. Het praktijkgerichte onderzoek wordt begeleid met duidelijke go/no-go-momenten en beoordeeld met beoordelingsformulieren en rubrics. De onderzoekleerlijn mondt uit in het onderzoeksverslag (thesis en onderzoeksrapportage).

Deze combinatie van het masterdossier en onderzoeksverslag is een afspiegeling van het door de student gerealiseerde niveau. Beide onderdelen laten een ontwikkeling zien vanaf leerjaar 1 en vragen van de student om relevante competenties te integreren – vakinhoud, didactiek, onderzoekende houding en professionaliteit komen hier samen.

De student wordt pas toegelaten tot het masterexamen wanneer alle onderwijseenheden, inclusief het praktijkgerichte onderzoek, voldoende zijn afgerond. Het masterdossier, dat het sluitstuk vormt van de professionele ontwikkeling van de student, wordt door twee examinatoren, van wie één onafhankelijk, beoordeeld, waarna het masterexamen wordt afgenomen. De beoordeling van dit assessment kan een bijstelling van het cijfer voor het masterdossier naar boven of naar beneden opleveren.

Het panel constateert dat het afstudeerprogramma adequaat is ingericht en de student voldoende ondersteunt in zijn leerproces. Op basis van signalen van studenten vraagt het panel extra aandacht voor de communicatie rond het afstudeeronderzoek, met name over wat er wanneer van de student wordt verwacht.

Afstudeerdossiers

Het panel heeft per opleiding een steekproef van zeven eindwerken uit de laatste twee cohorten bestudeerd. Het niveau van deze dossiers vindt het panel voldoende en de onderwerpen passend bij de opleiding. In de ogen van het panel waren niet alle onderwerpen van de bestudeerde eindwerken van puur vakdidactische aard. Een aantal eindwerken was van meer algemeen didactische of pedagogische aard. Bij sommige onderzoeken vond het panel de lijn met het vak wat dun. Het panel adviseert de opleidingen het punt van de onderwerpen van de afstudeeronderzoeken nog eens kritisch tegen het licht te houden waar het gaat om uitgangspunt, scope en diversiteit. Het panel waardeert dat de opleiding zelf ook initiatieven neemt om het eindniveau van het afstudeerdossier door externen te laten bekijken (er is een externe toezichthouder). In de landelijke peer-review vanuit het LOVM (2016) zijn de eindwerken eveneens op voldoende niveau beoordeeld.

Functioneren afgestudeerden

Over het algemeen voelen de recent afgestudeerde alumni zich goed voorbereid om les te geven aan de bovenbouw van havo/vwo, zoals één van de alumni het formuleerde: "Ik voel me bewuster bekwaam en daardoor steviger". De meeste afgestudeerden blijven na hun opleiding werkzaam in dezelfde baan of werkgever als die zij hadden voor de start van de opleiding. Wel gaan zij zich met andere taken bezighouden. Zo krijgen zij bijvoorbeeld alleen nog bovenbouwklassen, meer coördinerende taken of de rol van projectleider. De schoolbesturen waar de studenten werkzaam zijn, zijn tevreden over de kwaliteit van de opleiding.

Eindoordeel over de opleiding

Oordelen op de standaarden

Het visitatiepanel komt tot de volgende oordelen op de standaarden:

Opleiding	Standaard 1	Standaard 2	Standaard 3	Standaard 4
Algemene economie	voldoende	goed	goed	voldoende
Engels	voldoende	goed	goed	voldoende
Nederlands	voldoende	goed	voldoende	voldoende
Wiskunde	voldoende	goed	voldoende	voldoende

De educatieve masteropleidingen van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen bieden gedegen, praktijkgerichte duale opleidingen aan. Het toetsstelsel van de opleidingen is adequaat en de borging van de toetsing en beoordeling is goed. De docenten van de opleidingen zijn goed op hun taken berekend. De opleidingen hebben en onderhouden intensieve contacten met het werkveld en het wetenschappelijk onderwijs. Studenten oordelen positief over hun opleidingen en hun docenten.

Het visitatiepanel beoordeelt de kwaliteit van de bestaande educatieve masteropleidingen van de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen als **voldoende**.

Aanbevelingen

Het panel geeft de opleiding de volgende aanbevelingen mee:

Algemeen

- Het panel beveelt de opleidingen aan de onderlinge samenwerking verder uit te bouwen en van elkaar te leren en 'best practices' over te nemen. Denk hierbij aan de verschillende manieren waarop instromers worden opgevangen (Startpakket bij Nederlands, bijspijkertraject bij Wiskunde en digitaal zelfstudiepakket bij Algemene economie), of de afstudeertafels bij de afstudeerbegeleiding.
- In het licht van bovenstaande aanbeveling en verdere onderlinge afstemming, beveelt het panel de opleidingen aan een gezamenlijke coördinatie in te stellen.
- Zoek meer samenwerking en afstemming met de bachelor tweedegraads lerarenopleidingen van de HAN om de overgang van bachelor naar master te verbeteren en daarmee de masteropleiding aantrekkelijker te maken voor meer potentiële studenten. Huisvesting in een gezamenlijk gebouw met de bacheloropleidingen zou bijvoorbeeld een middel zijn hiervoor. Meer gecombineerde aanstellingen bij zowel de bachelor- als de masteropleiding kunnen hierbij ook bevorderlijk zijn.
- Breid de contacten met het werkveld verder uit. Deze beperken zich voornamelijk tot de contacten met de stagebegeleiders en instituutsopleiders. Zoek bijvoorbeeld meer aansluiting bij de overleggen van de opleidingsscholen en de contacten van de bacheloropleidingen met het werkveld.

Standaard 1

- Het panel adviseert de opleiding het inhoudelijke profiel verder uit te werken.

Standaard 2

- Besteed meer aandacht aan vakoverstijgend werken.
- Blijf aandacht schenken aan de verbetering van de studeerbaarheid, door bijvoorbeeld vakken iets compacter te maken.
- Uniformeer de modulebeschrijving qua opzet en inhoud.
- Stel een lijst op van alle aanbevolen literatuur op waarin deze literatuur wordt gekoppeld aan specifieke onderwerpen en aan de diverse vakken, om het voor studenten inzichtelijk te maken dat sommige literatuur nuttig is voor meerdere vakken en daarmee ook het inzicht in de overlap van vakken te vergroten.

- Voor de masteropleiding Leraar Nederlands: werk de leerlijnen inhoudelijk verder uit en geef een betere verwoording van de gemaakte keuzes hierin.

Standaard 3

- Onderzoek de mogelijkheid om de schoolopleiders meer bij de beoordeling van de studenten te betrekken, om het duale karakter van de opleiding meer vorm te geven. Een mogelijkheid zou zijn om schoolopleiders op te leiden en te benoemen tot examinator.

Standaard 4

- Houd de onderwerpen, opzet en de eisen van het afstudeeronderzoek kritisch tegen het licht. Onderzoek welke (andere) vormen en doelen dit onderzoek kan krijgen met het doel de praktijkgerichtheid van het onderzoek te optimaliseren.

Bijlagen

Bijlage 1 Bezoekprogramma

Programma visitatie HAN educatieve masters		
Dag I: dinsdag 28 november		
Locatie: Groenewoudseweg 1, Nijmegen. Lokaal 1.13		
Tijd	Thema	Gesprekspartners
11.30	Ontvangst panel Lokaal 1.13	
11.30 – 12.30	Presentatie opleiding <ul style="list-style-type: none"> - Ervaringsverhalen van studenten / alumni. - Ervaringen vanuit het opleidingsmanagement. <p>Extra aanwezig voor beantwoorden van vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Drs. Johan Graus – coördinator Engels 2. Drs. Arjen Speekenbrink – coördinator Nederlands 3. Drs. Fred Muijrs – coördinator Wiskunde 4. Jan Jansen – coördinator Algemene economie 5. Drs. Lilian Prevoo – instituutdirecteur HAN Master Programma's 	
12.30 – 15.00	Vorbereiding- en leestijd panel, inclusief lunch panel Lokaal 1.13	
15.00 – 15.45	Standaard 1 <ol style="list-style-type: none"> 1. Drs. Johan Graus – coördinator Engels 2. Drs. Arjen Speekenbrink – coördinator Nederlands 3. Drs. Fred Muijrs – coördinator Wiskunde 4. Jan Jansen – coördinator Algemene economie 5. Drs. Lilian Prevoo – instituutdirecteur HAN Master Programma's 6. Dr. Astrid Bracke - Voorzitter opleidingscommissie / docent Engels 7. Martinette Selten – NSG Groenewoud Nijmegen - Vertegenwoordiging beroepenveld / beroepenveldcommissie 	
15.45 – 17.00	Afronding dag I door panel Lokaal 1.13	

NB. Het ontwikkelgesprek is geïntegreerd in de gesprekken per standaard. De gesprekken per standaard zijn daarmee zowel gericht op de beoordeling, als de ontwikkeling van de opleiding.

Dag II: woensdag 29 november, parallelsessies		
Locatie: Groenewoudseweg 1, Nijmegen		
Tijd	Algemene economie & wiskunde Thema en gesprekspartners Lokaal 1.14	Nederlands & Engels Thema en gesprekspartners Lokaal 1.13
09.00	Ontvangst panel	
09.30 – 10.30	<p style="text-align: center;">Standaard 2</p> <ol style="list-style-type: none"> Pieterthy Derks – 2e jaars student algemene economie Ellen Klein Nijenhuis, B. Ed. - 2e jaars student wiskunde Dr. Albert de Vaal - Docent algemene economie Dr. Gé Groenewegen - Docent wiskunde Dirk Garssen, M. Ed. - Werkplekbegeleider wiskunde Keimpe Bloem, M. Ed. - alumnus algemene economie Rogier van Veldhoven, M. Ed. – alumnus wiskunde 	<p style="text-align: center;">Standaard 2</p> <ol style="list-style-type: none"> Henk Wildeman – 2e jaars student Nederlands Loes van Kempen – 2^e jaars student Engels Dr. Roeland Harms - Docent Nederlands Dr. Astrid Bracke - Docent Engels Drs. Jane Nillesen - werkplekbegeleider Nederlands Jackie Strijker, M. Ed. - Werkplekbegeleider Engels Nienke Sluiter , M. Ed.- Alumnus Nederlands Silvia Bates, M. Ed. - Alumnus Engels
10.30 – 10.45	Wisseltijd en overleg panel	
Programma visitatie HAN educatieve masters	<p style="text-align: center;">Standaard 3</p> <ol style="list-style-type: none"> Wilma Bolder-Arends – 2^e jaars student algemene economie Bert Kraai, B. Ed. – 3^e jaars student wiskunde Drs. Fred Muijers – docent, opleidingscoördinator, kwaliteitszorgcoördinator wiskunde Jan Jansen – docent, opleidingscoördinator, kwaliteitszorgcoördinator algemene economie Drs. Jan Lanser - Examencommissie algemene economie 	<p style="text-align: center;">Standaard 3</p> <ol style="list-style-type: none"> Eveline Langendam – 3^e jaars student Nederlands Jenny Rose – 3^e jaars student Engels Drs. Arjen Speekenbrink - docent, opleidingscoördinator, kwaliteitszorgcoördinator Nederlands Drs. Johan Graus - docent, opleidingscoördinator, kwaliteitszorgcoördinator Engels Drs. Carel Burghout – extern toezichthouder Drs. Selma Markhorst – examencommissie Nederlands
11.45 – 12.00	Wisseltijd en overleg panel	
12.00 – 13.00	<p style="text-align: center;">Standaard 4</p> <ol style="list-style-type: none"> Kirsten Nijweide, M. Ed. – alumnus algemene economie Rogier van Veldhoven, M. Ed. – alumnus wiskunde Bert Kraai, B. Ed. - Afstudeerder (3^e jaars student) wiskunde Drs. John Kragt - Examinator onderzoek algemene economie en begeleider masterdossier Drs. Huub Braam – Examinator onderzoek wiskunde Dr. Mascha Honsbeek – begeleider 	<p style="text-align: center;">Standaard 4</p> <ol style="list-style-type: none"> Sandra Peters, M. Ed. – alumnus Nederlands Sis Achten, M. Ed.– alumnus Engels Takira Charles - Afstudeerder Engels Dr. Gerda Geerdink - Examinator onderzoek Nederlands Drs. Manon Reiber - Examinator onderzoek Engels Dr. Esther Hanssen – begeleider masterdossier Nederlands Dr. Astrid Bracke - Examencommissie Engels

	masterdossier wiskunde 7. Drs. Janneke Helmholt - Werkplekbegeleider algemene economie 8. Dirk Garssen, M. Ed. - Werkplekbegeleider wiskunde 9. Drs. Betty de Vries – voorzitter Examencommissie	8. Drs. Carel Burghout – extern toezichthouder Engels
13.00 – 14.00	Lunch panel Lokaal 1.13	
14.00 – 15.00	Ruimte voor eventuele extra gesprekken Indien van toepassing, in overleg	
15.00 – 16.00	Intern overleg auditpanel Lokaal 1.13	
16.00– 16.30	Korte nabespreking / terugkoppeling	
	1. Drs. Johan Graus – coördinator Engels 2. Drs. Arjen Speekenbrink – coördinator Nederlands 3. Drs. Fred Muijers – coördinator Wiskunde 4. Jan Jansen – coördinator Algemene economie 5. Drs. Lilian Prevoo – instituutdirecteur HAN Master Programma's	
16.30 – 17.00	Afronding dag 2 door panel Lokaal 1.13	

Bijlage 2 Bestudeerde documenten

- Vakkennisbases
- Rapportage onderzoek duale karakter
- SBL-competenties vho
- Landelijk Beroepsprofiel professionele master eerstegraadsleraar, opgesteld in het kader van het Landelijk Overleg Vakmasters (LOVM)
- Kennisbasis generiek onderzoek, opgesteld in het kader van het Landelijk Overleg Vakmasters (LOVM)
- Studiegidsen van de masteropleidingen Leraar Algemene Economie, Engels, Nederlands en Wiskunde
- Handleidingen Professionele Ontwikkeling op de Werkplek van de vier educatieve masters
- Opleidingstatuten en Onderwijs- en Examenreglementen (OS/OER) van de vier educatieve masters
- Overzicht docenten-cv's
- Documenten vanuit de kwaliteitsborging binnen het Landelijk Overleg Vakmasters / 10voordeleraar: verslagen peerreviewsessies, curriculumbeoordelingen door onafhankelijk experts
- Onderlegger praktijkgericht onderzoek binnen de professionele educatieve masters van HMP
- LOVM-peerreviews
- Verslag externe toezichthouder Engels
- Toetsplannen van de vier educatieve masters
- Kwaliteitszorgplan
- Kadernotitie *Meesterlijk Onderzoek 2: Profilering van praktijkgericht onderzoek*
- Leidraad onderzoek voor studenten
- Verslag overleg beoordeling eindniveau
- Verslagen peerreviews
- Beoordelingsformulieren en rubrics
- Alumni-onderzoek Engels